

KVINDER & MÆND

1995

Arbejdsmarkedsstyrelsen - Danmarks Statistik - Ligestillingsrådet

Kvinder & mænd 1995

Udgivet oktober 1995 af :

Danmarks Statistik
Arbejdsmarkedsstyrelsen
Ligestillingsrådet

ISBN 87-501-0938-3

Omslag: Lene Birke

Pris: 75,00 kr. incl. 25% moms

Oplag: 3000

Danmarks Statistiks trykkeri, København

Tidligere udkommet

Kvinder & Mænd

November 1985

ISBN 87-501-0658-9

Henvendelse vedrørende denne publikation kan ske til:

Danmarks Statistik, Sejrøgade 11, 2100 København Ø, Tlf.: 39 17 30 20

Arbejdsmarkedsstyrelsen, Blegdamsvej 56, 2100 København Ø, Tlf.: 35 28 81 00

Ligestillingsrådet, Tordenskjoldsgade 27³, Postboks 1519, 1020 København K, Tlf.: 33 92 33 11

Publikationen kan købes hos Danmarks Statistik eller hos boghandleren

© Danmarks Statistik, Arbejdsmarkedsstyrelsen og Ligestillingsrådet

Enhver form for hel eller delvis gengivelse eller mangfoldiggørelse af denne publikation uden skriftligt samtykke fra de tre styrelser er forbudt efter gældende lov om ophavsret. Undtaget herfra er citatretten, der giver ret til at citere, med angivelse af denne publikation som kilde, i overensstemmelse med god skik og i det omfang, som betinges af formålet.

Forord

Kvinder & Mænd er en publikation, som ud fra tilgængelig statistik forsøger at belyse ligheder og uligheder mellem kønnene i Danmark.

Publikationen indeholder tabeller og figurer, som belyser forholdene for kvinder og mænd inden for en række områder: Befolkning, sundhed, husstande og familier, kriminalitet, tidsanvendelse, uddannelse, arbejdsmarked, indkomster, valg samt ledelse og indflydelse. Hvor det er muligt, vises udviklingen over en årrække. Til tabeller og figurer er knyttet kommentarer, som trækker statistikkens hovedresultater frem.

Det har kun været muligt at bringe en lille del af de statistiske oplysninger, som findes for kvinder og mænd. Angivelser af datakilder giver dog læseren muligheder for at finde mere detaljerede oplysninger, ligesom der til sidst i bogen findes en liste over publikationer, som giver internationalt sammenlignelige oplysninger inden for området.

Publikationen er fremkommet i et samarbejde mellem Arbejdsmarkedsstyrelsen, Ligestillingsrådet og Danmarks Statistik. Et redaktionsudvalg bestående af Lene Friis Olsen (Arbejdsmarkedsstyrelsen), Ulla Koch (Ligestillingsrådet), Anita Lange, Anna Qvist og Yrsa Smith (Danmarks Statistik) har stået for udarbejdelsen af publikationen.

Lisbeth Lollike
fg. Direktør for
Arbejdsmarkedsstyrelsen

Jan Plovsing
Rigsstatistiker

Ingrid Rasmussen
Formand for
Ligestillingsrådet

Indhold

Milepæle	4
1. Befolkning	6
2. Sundhed	12
3. Husstande og familier	17
4. Kriminalitet	24
5. Tidsanvendelse	25
6. Uddannelse	29
7. Arbejdsmarked	36
8. Indkomst	51
9. Valg	59
10. Ledelse og indflydelse	64
Litteraturhenvisninger	70
Stikord	71

Milepæle

- 1814:** Den første folkeskolelov vedtages. Den pålægger begge køn undervisningspligt.
- 1857:** Ugifte kvinder bliver fuldmyndige, når de er fyldt 25. De får lige arveret med mænd og ret til næringsbrev.
- 1875:** Kvinder får adgang til universitetet i København.
- 1880:** Gifte kvinder får ret til at hæve og administrere deres egen løn .
- 1882:** Første vuggestue åbnes i København.
- 1899:** Gifte kvinder får samme myndighed som ugifte, og mandens rådighed over fælleseje indskrænkes ved lov.
- 1901:** Kvinder, der arbejder i industrien, får ret til 4 ugers barselshvile med mulighed for økonomisk støtte uden fattighjælps virkning, dvs. tab af valgret, pligt til tilbagebetaling m.m.
- 1903:** Kvinder opnår stemmeret og bliver valgbare til menighedsrådene.
- 1908:** Kvinderne opnår kommunal valgret og valgbarhed ligesom mænd. Enker får ret til forældremyndigheden over egne børn.
- 1915:** Kvinder får stemmeret og er valgbare til Rigsdagen på samme betingelser som mænd.
- 1919:** Princippet om lige løn for samme arbejde for statsemployer indføres.
- 1921:** Lov om kvinders lige adgang til alle offentlige tjenestestillinger og erhverv, med undtagelse af gejstlige og militære poster.
- 1922:** Gifte kvinder får sideordnet forældremyndighed over egne børn i ægteskabet, samt ret til at komme i betragtning som indehavere af forældremyndighed ved skilsmisse. Faderen er dog stadig eneste værge. Der bliver indført regler om ægtefællers gensidige underholdningspligt ved separation og skilsmisse. Enhver, der er fyldt 65 år, får ret til aldersrente. Beløbet er frem til 1947 lavere for enlige kvinder end for enlige mænd.
- 1924:** Den første kvindelige minister udnævnes.
- 1939:** Ret til barselshvile 8 uger efter fødsel og pligt til 4 ugers arbejdsophør med dagpenge efter fødsel.

- 1952:** Gifte kvinder får ret, men ikke pligt til at underskrive selvangivelsen. Kvinder ligestilles med mænd med hensyn til ordner.
- 1957:** Forældre ligestilles som værger for deres børn.
- 1960:** Folketinget vedtager konventionen fra den Internationale Arbejderkonference (ILO) af 1951 vedrørende ligeløn for mænd og kvinder. 14 ugers barselshvile for dagpengeforsikrede og 2 uger for selvstændigt erhvervsdrivende, der er dagpengeforsikrede.
- 1964:** Funktionærloven sikrer ligeløn for handels- og kontorfunktionærer samt barselshvile i op til 5 måneder, dog kun på halv løn.
- 1967:** P-pillen frigives.
- 1970:** Kildeskatteloven træder i kraft med bl.a. særlig skatteansættelse for gifte kvinders arbejdsindtægt. Formuleringer om "familieoverhovedet" forsvinder. Dog fastholdes sambeskatningen som grundprincip.
- 1973:** Retten til legal abort sikres ved lov. Princip om ligeløn bliver indført i det faglige system ved overenskomstforhandlingerne i 1973.
- 1976:** Lov om ligeløn til mænd og kvinder for arbejde af samme værdi vedtages. EF-direktiv om ligestilling vedtages.
- 1978:** Lov om ligestilling af mænd og kvinder med hensyn til beskæftigelse vedtages. Ligestillingsrådet lovfæstes.
- 1980:** Graveditetsorlov på fire uger før fødslen og barselorlov 14 uger efter fødslen.
- 1982:** Skattelovgivning og navnelovgivning bliver kønsneutral.
- 1985:** Lov om ligestilling mellem mænd og kvinder ved udpegning af medlemmer til offentlige udvalg, kommissioner o.l. vedtages. Barselorloven udvides til 24 uger efter fødslen. Der bliver mulighed for fælles forældremyndighed. Mænd får adgang til at holde fædreorlov i forbindelse med barsel, og der åbnes mulighed for delt forældreorlov. Folketinget vedtager, at regeringen skal udarbejde handlingsplan for ligestilling.
- 1988:** Lov om ligestilling mellem mænd og kvinder pålægger offentlige myndigheder at fremme ligestillingen.
- 1992:** Lov om forældreorlovsydelse vedtages. Ligestillingslovgivningen giver Ligestillingsrådet udvidede beføjelser til at undersøge ligelønssager.

1. Befolkning

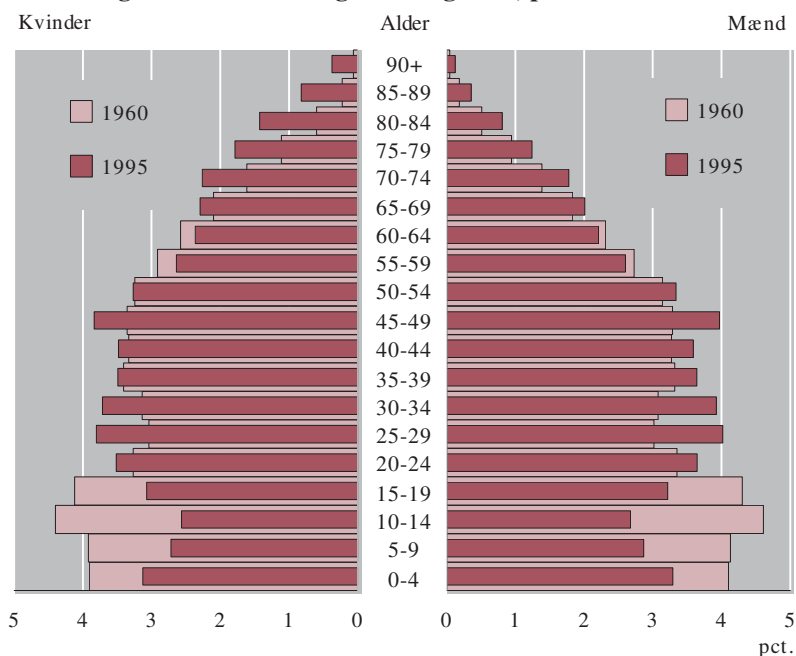
Flest kvinder i befolkningen ...

... og de er ældre end mændene

Den danske befolkning består af lidt flere kvinder end mænd. Den 1. januar 1995 udgøres 50,7 pct. af befolkningen af kvinder. Så længe der har været opgørelser over det, har der været en lille smule flere kvinder end mænd. Ved fødslen er der kun 48,6 pct. piger. Mændenes højere dødelighed er årsag til, at to tredjedele af befolkningen over 80 år er kvinder. Omkring 55-årsalderen er der omtrent lige mange kvinder og mænd. For 1960 ligger dette ligevægtspunkt allerede omkring 25-årsalderen. I gennemsnit er kvinderne og mændene henholdsvis 40,3 år og 37,6 år gamle i 1995.

Figur 1.1

Befolkningens aldersfordeling i 1960 og 1995, procenttal

Kilde: *Befolkningens bevægelser 1959* og *Befolkningen i kommunerne 1. januar 1995*

Aldersfordelingen ændres

Befolkningspyramiden (se figur 1.1) illustrerer befolkningens sammensætning med hensyn til køn og alder for 1960 og 1995. Befolkningen under 20 år er i dette tidsrum gået tilbage i andel, mens især de gamle har øget deres andel. I den erhvervsaktive alder, der kan sættes til 20-64 år, befinder 60 pct. af kvinderne sig mod 63 pct. af mændene. I 1960, da andelen af børn i befolkningen var større end i dag, befandt kun 56 pct. af begge køn sig i denne aldersgruppe. Ifølge befolkningsprognosen vil andelen falde igen fremover til 56 og 59 pct. af henholdsvis kvinderne og mændene (se tabel 1.1 og figur 1.2).

Tabel 1.1

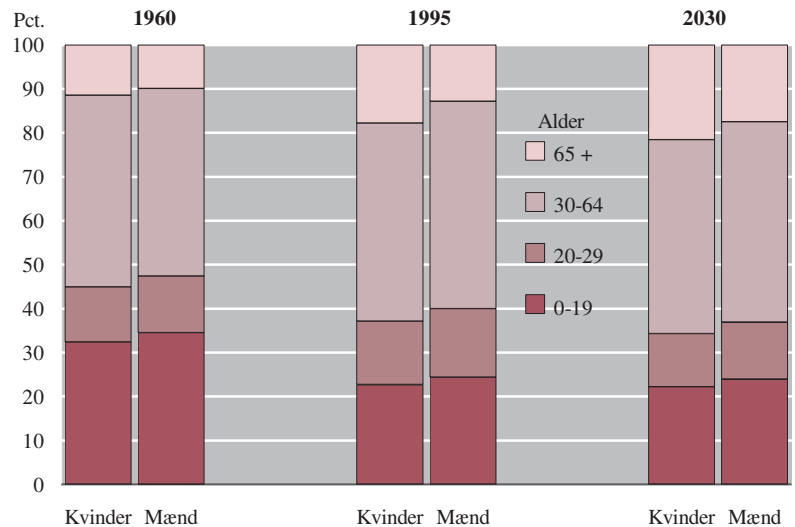
Aldersfordelingen for kvinder og mænd før, nu og i fremtiden

Alder	1960			1995			Prognose for 2030		
	Kvin- der	Mænd	I alt	Kvin- der	Mænd	I alt	Kvin- der	Mænd	I alt
1 000 personer									
I alt	2 312	2 273	4 585	2 642	2 573	5 216	2 710	2 641	5 351
pct.									
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
20-64 år	56	56	56	60	63	61	56	59	57
0-19 år	32	35	34	23	24	24	22	24	23
20-29 år	13	13	13	14	16	15	12	13	13
30-64 år	44	43	43	45	47	46	44	46	45
65 år og dero.	11	10	11	18	13	15	22	17	19

Kilder: Som figur 1.1, Statistiske Efterretninger, *Befolkning og valg 1993:3*

Figur 1.2

Aldersfordelingen for kvinder og mænd i 1960, 1995 og 2030 ifølge befolkningsprognosen

Kilde: Se tabel 1.1

Fødsler

Kvindens fødsler og børneantal er tæt knyttet til deres stilling i hjemmet og på arbejdsmarkedet.

Fra fire børn pr. kvinde til under to

I begyndelsen af århundredet var den samlede fertilitet - et mål der bruges for at angive, hvor mange børn kvinder i gennemsnit får - på 4,1. I 1930'erne nåede denne størrelse ned på 2,1, hvorefter de store fødselsårgange i 1940'erne bragte den samlede fertilitet op på 3,0. Gennem

8 Befolkning

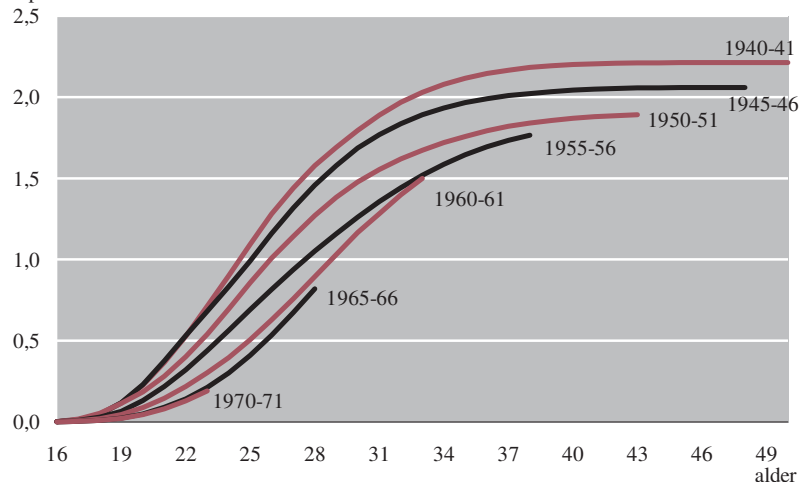
1950'erne og 1960'erne lå den på 2,5-2,6, hvorefter den faldt meget kraftigt til 1,4 i første halvdel af 1980'erne. Siden er den steget og er nu på omkring 1,8, hvilket historisk set er lavt.

Denne lave fertilitet skyldes en kombination af, at kvinder udsætter deres fødsler, og at de hver i sær får færre børn. Figur 1.3 viser, hvordan niveauet for den samlede fertilitet er faldet for fødselsårgangene fra 1940 til omkring 1955. Det er endnu for tidligt at sige noget sikkert om, hvordan det vil udvikle sig for kvinder født efter 1960.

Figur 1.3

Fertilitet for udvalgte kvindeårge

Opnået samlet fertilitet

Kilde: *Befolkningens bevægelser 1993*, samt diverse årgange

Stigende alder ved fødsel

Kvindernes udsættelse af fødslerne har medført en markant aldersforskydning af de fødende (se figur 1.4 og tabel 1.2). Gennemsnitsalderen for førstegangsfødende er steget fra 1960 til 1993 fra 23,1 år til 27,2 år.

Tabel 1.2

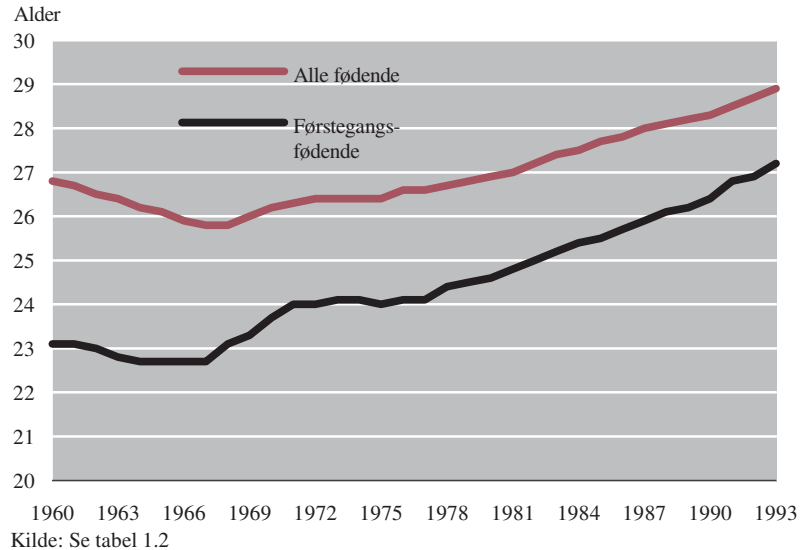
Gennemsnitlig alder for fødende kvinder

	Alle fødende	Førstegangsfødende
	år	
1960	26,8	23,1
1965	26,1	22,7
1970	26,2	23,7
1975	26,4	24,0
1980	26,9	24,6
1985	27,7	25,5
1990	28,3	26,4
1993	28,9	27,2

Kilde: *Befolkningens bevægelser*, diverse årgange

Figur 1.4

Gennemsnitlig alder for fødende kvinder

Tabel 1.3

Barnløse kvinder pr. 1.000 efter alder og fødselsår

Fødselsår	20 år	25 år	30 år	35 år	40 år	45 år
1945	752	326	139	99	89	89
1950	792	372	176	126	110	
1955	839	460	250	162		
1960	884	575	291			
1965	935	649				
1970	941					

Anm. At være barnløs betyder her, aldrig at have født et levendefødt barn

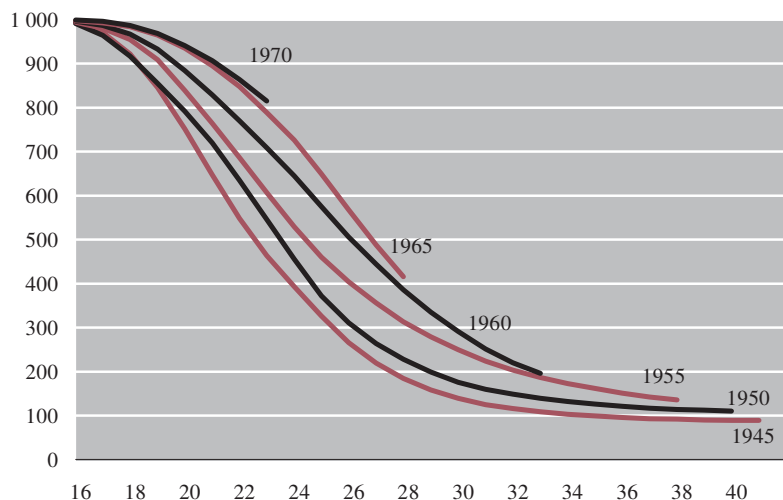
Kilde: *Befolkningens bevægelser 1993*

Stigning i andelen af barnløse

I de senere år kan der ses en tendens til, at en stigende andel af kvinderne forbliver barnløse. For kvinder født før 1950 har under 10 pct. ikke fået mindst ét levendefødt barn inden 45-årsalderen. Det ser ikke ud til, at de senere kvindeårgange vil nå ned på denne andel (se tabel 1.3 og figur 1.5).

Figur 1.5

Barnløse pr. 1.000 kvinder efter alder og fødselsår

Kilde: *Befolkningens bevægelser 1993*

Mænd får færre børn end kvinder i gennemsnit

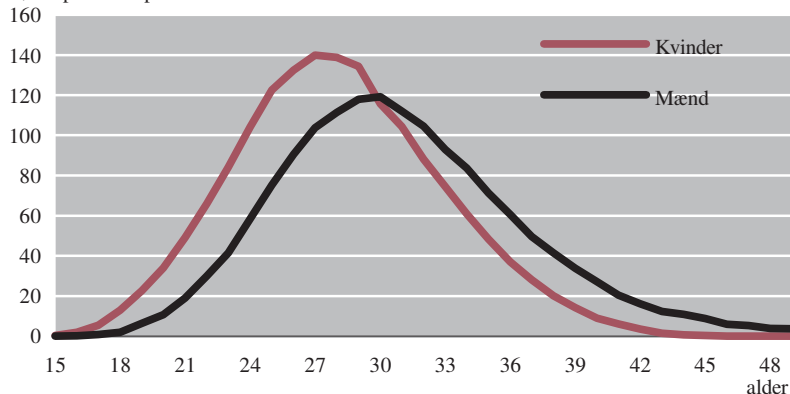
I gennemsnit fik mænd 1,6 børn og kvinder 1,7 børn i 1991. Forskellen er en følge af, at der er flere mænd end kvinder i de aldersklasser, der får børn.

Mændene får gennemgående deres børn et par år senere end kvinderne, hvilket kan ses af figur 1.6. For 1991 er den mest fødende aldersklasse for kvinder de 27-årige, og for mænd er det de 30-årige, der oftest bliver forældre. I den sidste ende forbliver en større andel af mændene end af kvinderne barnløse. En sammenligning af de 43-årige kvinder med de 45-årige mænd viser, at henholdsvis 10 og 16 pct. endnu er barnløse (se tabel 1.4).

Figur 1.6

Fødte pr. 1.000 kvinder og mænd efter alder, 1991

Fødte pr. 1 000 personer

Kilde: Danmarks Statistiks fertilitetsdatabase

Uddannelse påvirker mest kvinderne mht. at få børn

Kvindens uddannelse har en stærk sammenhæng med, hvor mange børn, de får, og hvornår de får dem. Jo højere uddannelse, des senere påbegyndes børnefødslerne, jo færre børn får de, og jo flere forbliver barnløse. Disse sammenhænge ses også for mænd, men ikke så kraftigt. For uddannelse ses sammenhængen både for den almene skoleuddannelse og for erhvervsuddannelse (se tabel 1.4).

Tabel 1.4

Alder ved første barns fødsel og antal børn for kvinder og mænd, samt andel barnløse, 1991

	Gnsntl. alder ved første barns fødsel		Gnsntl. antal børn		Andel barnløse	
	Kvin-der	Mænd	Kvin-der 43 år	Mænd 45 år	Kvin-der 43 år	Mænd 45 år
I alt	26,2	28,5	1,97	1,87	10	16
Almen uddannelse						
9. klasse	23,9	26,9	1,93	1,86	8	12
10.-11. klassetrin	25,9	28,4	1,88	1,84	10	13
Gymnasialt niveau	27,7	30,1	1,73	1,80	16	18
Erhvervsuddannelse						
HK-kontor/adm.	26,5	29,5	1,82	1,79	9	14
HK-handel	25,3	27,6	1,96	1,89	6	12
Faglært	26,4	28,1	1,99	1,91	7	12
Kort videregående udd.	29,1	30,5	1,81	1,90	12	13
Mellemlang videreg. udd.	29,2	30,9	1,92	1,89	11	12
Lang videregående udd.	30,4	31,9	1,65	1,85	19	16

Kilde: Danmarks Statistiks fertilitetsdatabase

2. Sundhed

Svært at sammenligne sundhed

Om kvinder og mænd er lige sunde, kan man ikke sige ud fra de tilgængelige statistiske oplysninger. Det forhold, at kvinder lever længere end mænd, kunne måske tyde på, at kvinder er de sundeste, men det er ikke givet.

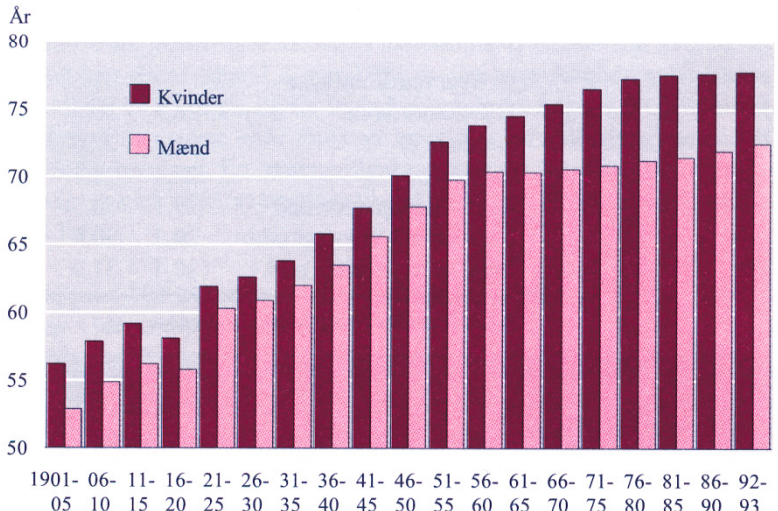
Middellevetiden for en given periode er det antal år, en befolkningsgruppe lever i gennemsnit, hvis den i alle aldre udsættes for de dødelighedsforhold, der er gældende for den pågældende periode.

Middellevetiden øges

Middellevetiden var i århundredets første femår på 52,9 år for mænd og 56,2 år for kvinder. Siden er middellevetiden uafbrudt øget for begge køn, bortset fra årene omkring første verdenskrigs afslutning (se figur 2.1). Men det er ikke gået lige hurtigt hele tiden, og kvinder og mænd har ikke fulgt helt samme udvikling. Fra omkring 1950 til 1980 øgedes forskellen i middellevetid fra 2,8 år til 6,0 år. Siden er den faldet til 5,3 år. Den sidste udvikling er udtryk for, at kvindernes dødelighed ikke længere falder så meget som mændenes.

Figur 2.1

Middellevetid for kvinder og mænd i dette århundrede

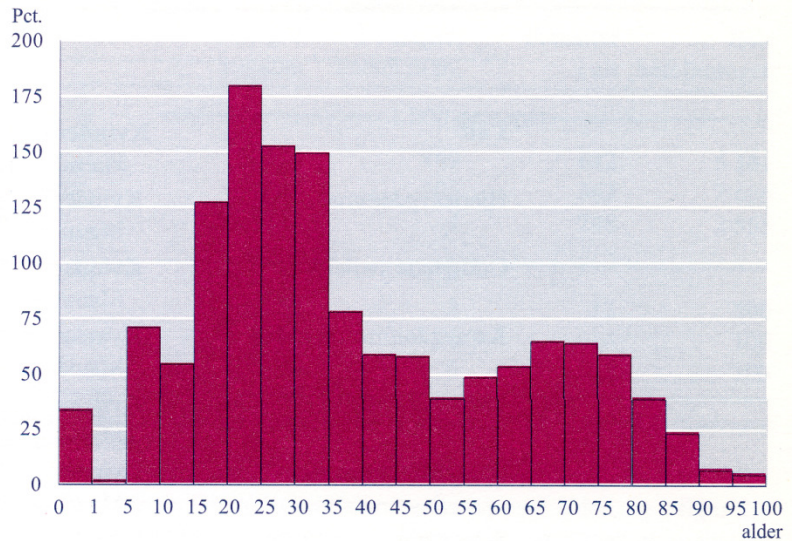
Kilde: *Befolkningsudvikling og sundhedsforhold 1901-60* samt *Befolkningens bevægelser, diverse årgange*.

Mænds overdødelighed

I alle aldersklasser har kvinder en lavere dødelighed end mænd. Figur 2.2 illustrerer dette ved at vise mænds procentvise overdødelighed i forhold til kvinders, sammenholdt med alder. Blandt de unge voksne er forskellen på kønnene størst. For små børn, der ikke er helt nyfødte, og for de meget gamle er kønsforskellen kun lille.

Figur 2.2

Mænds procentvise overdødelighed i forhold til kvinders 1992-93

Kilde: *Befolkningens bevægelser 1993*

Dødsårsager

Stort set dør kvinder og mænd af de samme årsager. Dog vejer de to store grupper af dødsårsager, hjertesygdomme og svulster, lidt kraftigere i mænds dødelighedsmønster. De to grupper tegner sig hver for rundt regnet en fjerdedel af dødsfaldene (se tabel 2.1).

Selv mord, der kan ses som udtryk for manglende livskvalitet, udviser altid noget større tal for mænd end for kvinder. Antalsmæssigt er gruppen dog lille og udviser nedadgående tendens.

Tabel 2.1

Antal døde efter dødsårsag

		1993	1983	1993
		antal	pct.	
I alt	Kvinder	31 536	100	100
	Mænd	31 273	100	100
Hjertesygdomme	Kvinder	8 547	31	27
	Mænd	8 916	35	29
Ondartede svulster	Kvinder	7 528	26	24
	Mænd	7 958	26	25
Karsygdomme i hjernen	Kvinder	3 452	11	11
	Mænd	2 468	8	8
Lungebetændelse og influenza	Kvinder	1 142	4	4
	Mænd	872	3	3
Bronchitis og astma	Kvinder	1 277	2	4
	Mænd	1 497	4	5
Sukkersyge	Kvinder	486	2	2
	Mænd	511	1	2
Levercirrhose	Kvinder	254	1	1
	Mænd	471	1	2
Ulykkestilfælde	Kvinder	1 186	4	4
	Mænd	1 245	5	4
Selvmord	Kvinder	410	2	1
	Mænd	749	3	2
Alle øvrige dødsårsager	Kvinder	7 170	17	23
	Mænd	6 391	15	20
Uoplyst dødsårsag ¹	Kvinder	84	0	0
	Mænd	195	1	1

¹ Omfatter personer med bopæl i Danmark, som er døde i udlandet
 Kilde: *Befolkningens bevægelser 1983 og 1993*

Hospitalsbenyttelse

I løbet af et år er der på landets sygehuse indlagt flere kvinder end mænd. Den andel af befolkningen, der i løbet af 1993 har været udskrevet fra et sygehus er 12 procent. For kvinder drejer det sig om 14 pct. og for mænd 10 pct. (se tabel 2.2).

Tabel 2.2

Sygehuspatienter efter indlæggelsesårsag og køn, 1993

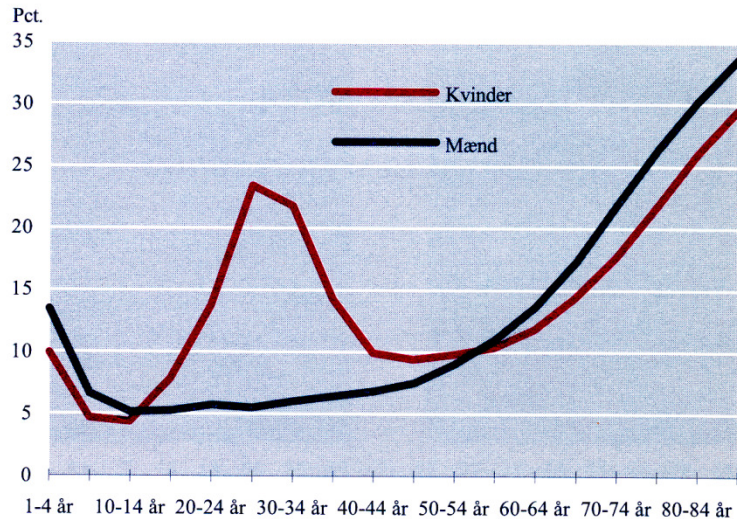
	Egen sygdom	Ledsager, barsel m.m.	Patienter i alt	Hele befolkningen
	1 000 personer			
I alt	514	109	612	5 181
Kvinder	268	105	363	2 626
Mænd	245	4	248	2 555
	pct.			
I alt	10	2	12	100
Kvinder	10	4	14	100
Mænd	10	0	10	100

Kilde: Statistiske Efterretninger, *Social sikring og retsvæsen 1995:4* samt KSDB (Kommunal Statistisk DataBank).

Figur 2.3 viser indlæggelsernes sammenhæng med alder, og i figur 2.4 er figuren rensset for indlæggelser, der har forbindelse med graviditet og barsel og indlæggelser som ledsager. Herved illustreres omfanget af sygehusbenyttelse med egen sygdom som årsag for kvinder og mænd i forskellige aldre. En større andel af de ældre mænd end af de ældre kvinder har været indlagt. For de yngre voksne er det omvendt.

Figur 2.3

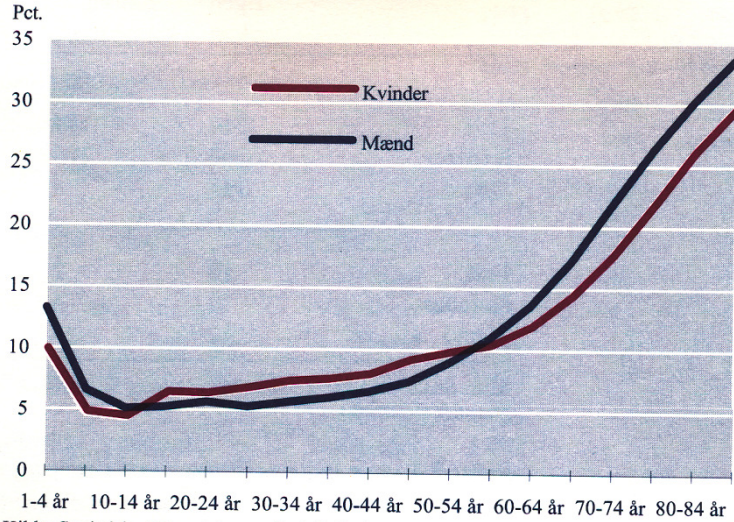
Andel af befolkningen der har været indlagt på sygehus i løbet af 1993. Alle indlæggelsesårsager

Kilde: Statistiske Efterretninger, *Social sikring og retsvæsen 1995:4* samt KSDB (Kommunal Statistisk DataBank).

Figur 2.4

Andel af befolkningen, der har været indlagt på sygehus i løbet af 1993, med egen sygdom som indlæggelsesårsag

Kilde: Statistiske Efterretninger, *Social sikring og retsvæsen 1995:4* samt KSDB (Kommunal Statistisk DataBank).

3. Husstande og familier

Mindre familier og husstande

Husstande og familier bliver mindre og mindre i disse år. Fra 1980 til 1995 falder den gennemsnitlige familiestørrelse fra 2,0 til 1,8 personer, mens den gennemsnitlige størrelse på en husstand, der omfatter alle personer i boligen, uanset relationerne imellem dem, falder fra 2,5 til 2,2 personer.

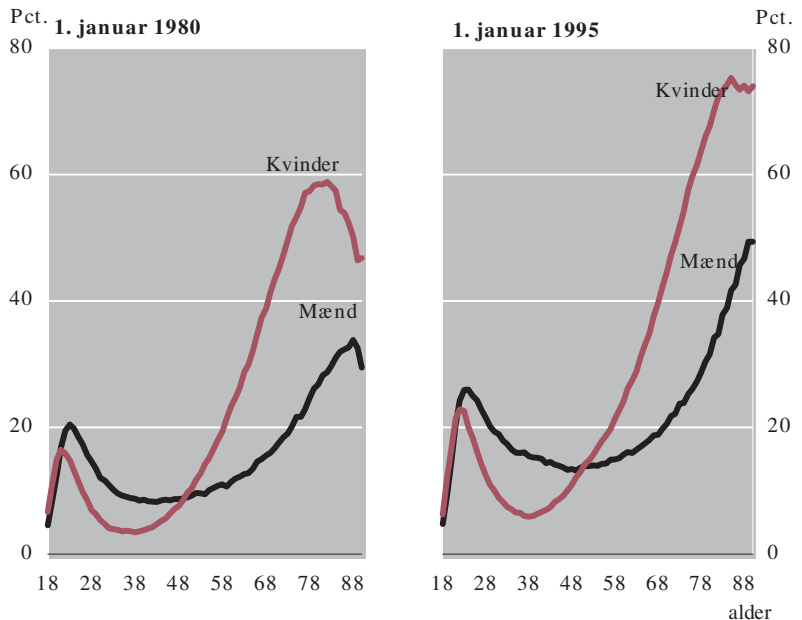
Alle personer, der er tilmeldt samme adresse i CPR, regnes for én *husstand*, uanset relationerne imellem dem. En husstand kan bestå af én eller flere familier. En *familie* udgøres enten af et par eller af en enlig. Hjemmeboende børn under 18 år regnes med til familien. Hjemmeboende børn over 18 år udgør hver især deres egen familie i statistisk henseende. Den lille gruppe af ikke-hjemmeboende børn under 18 år udgør ligeledes deres egne familier.

Flere og flere bor alene

Blandt alle kvinder og mænd over 18 år bor henholdsvis 23 og 18 pct. alene i boligen i 1995. Disse andele er stigende. For 1980 er tilsvarende tal 19 og 13 pct. Stigningen hænger delvist sammen med, at befolkningen er blevet ældre i gennemsnit, og at flere af de ældre bor alene. At de unge også i stigende omfang bor alene, kan ses af figur 3.1.

Figur 3.1

Andel af befolkningen, der bor alene

Kilde. Materiale i Danmarks Statistik

Unge mennesker bor typisk alene i en periode, inden de danner par. Aleneperioden slutter tidligere for kvinder end for mænd, der lige indtil 50-årsalderen har en højere andel aleneboende, end kvinder har. Efter denne alder er det langt mere almindeligt for kvinder at bo alene end for mænd. Når kvinder under 50 år i mindre grad end mænd bor alene,

18 Husstande og familier

skyldes det to forhold: En større andel af dem lever i parforhold, og en større del af de enlige kvinder bor sammen med børn.

Kvinder tidligere hjemmefra

Unge kvinder flytter tidligere hjemmefra end unge mænd. Den 1. januar 1995 er der 61 pct. af de 20-årige kvinder, som ikke hos forældrene, mod 40 pct. af de 20-årige mænd. Tabel 3.1 og figur 3.2 illustrerer forskellene mellem kønnene med hensyn til at bo hos forældrene.

Tabel 3.1

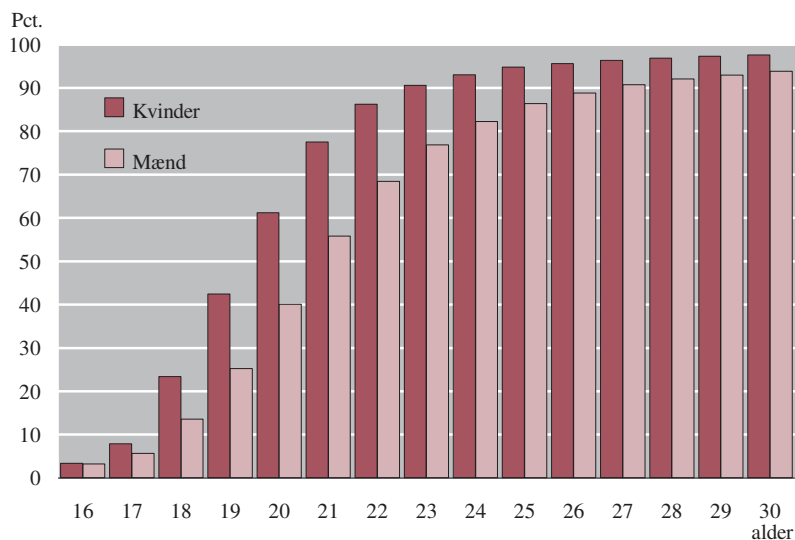
Ikke-hjemmeboende unge, 1. januar 1995

	Kvinder	Mænd	I alt
	pct.		
18-årige	23	14	18
20-årige	61	40	49
22-årige	86	69	77
24-årige	93	82	88

Kilde: *Nyt fra Danmarks Statistik 1995 nr. 96*

Figur 3.2

Andel af unge 16-30 årige, der ikke bor hos forældrene 1. januar 1995

Kilde: *Nyt fra Danmarks Statistik 1995 nr. 96*

Udsættelse af familiedannelse

Fra 1980 og frem er der sket en udskydelse af pardannelse, giftermål og børnefødsler. I tabel 3.2 sammenlignes de 30-åriges familiesituation for 1980 og 1995 for kvinder og mænd. Her ses tydeligt både en tidsforskel og en kønsforskel. Den typiske familiesituation med børn og partner eller ægtefælle var mere almindelig for 30-årige i 1980 end i 1995 og for begge år mere almindelig for kvinder end for mænd.

Tabel 3.2

Familiesituationen for 30-årige 1. januar 1980 og 1995

	1980			1995		
	Kvin- der	Mænd	Alle	Kvin- der	Mænd	Alle
	----- antal personer -----					
Personer i alt	37 305	38 859	76 164	40 723	43 606	84 329
	----- pct. -----					
Enlige	17	26	22	26	37	21
I par	83	74	78	74	63	79
Heraf i ægteskab	72	59	66	48	35	41
Heraf i andre par	15	10	13	26	27	27
Med børn i familien	82	61	71	68	43	55

Kilde: *Befolkningens bevægelser 1993*, samt materiale i Danmarks Statistik

Parfamilier består enten af et ægtepar, et registreret partnerskab eller af et samlevende eller samboende par. Et samlevende par har fælles børn, der ikke nødvendigvis bor hjemme længere. Et samboende par har ikke fælles børn, men muligvis særbørn. Alle partyper kan være med eller uden børn. *Enlige* er voksne personer, der ikke indgår i et par. De kan have børn i familien.

Senere indgåelse af ægteskab

De senere pardannelser og tendensen til at bo sammen kortere eller længere tid inden ægteskabet har medført højere gennemsnitsalder ved ægteskabets indgåelse (se tabel 3.3). Ægteskabet er ikke længere så nært knyttet til børnefødsler som før. Op mod halvdelen af alle børn fødes af mødre, der på fødselstidspunktet ikke er gift. De ugifte fødende kvinder er som oftest samlevende med faderen. Af de 0-årige børn bor under 9 pct. hos enlige kvinder.

Tabel 3.3

Gennemsnitlig alder for førstegangsviede kvinder og mænd

	1960	1971	1980	1990	1993
	----- år -----				
Kvinder	22,9	23,0	24,8	27,6	28,7
Mænd	26,0	25,2	27,5	30,2	31,1

Kilde: *Befolkningens bevægelser*, diverse årgange

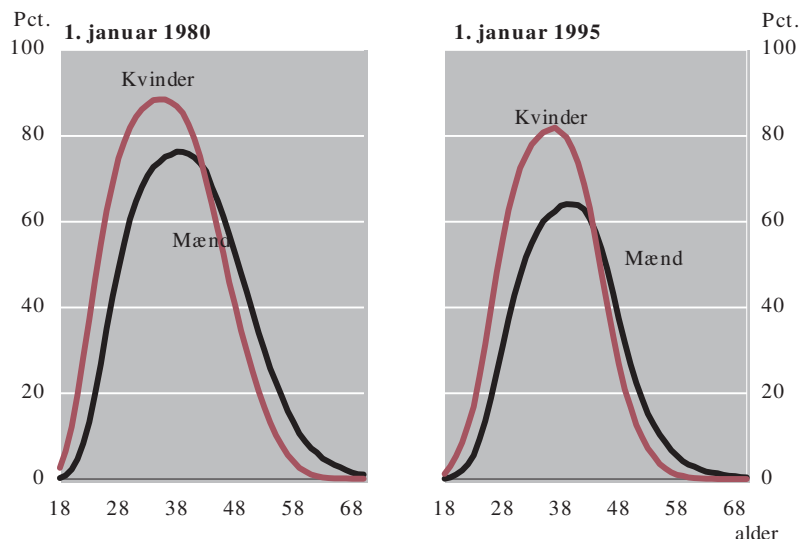
Færre kvinder og mænd bor sammen med børn

Børn præger en mindre del af tilværelsen end tidligere. Dette gælder for både kvinder og mænd. Figur 3.3 viser, hvor stor en del af kvinder og mænd i forskellige aldre, der bor i familier med børn i 1980 og 1995. Den højeste andel var i 1980 på 88 pct. for de 34-37-årige kvinder og 76 pct. for de 37-40-årige mænd. I 1995 ses de højeste andele på 81 pct. for

de 37-årige kvinder og 64 pct. for de 38-40-årige mænd. At have børn i familien vil sige at bo sammen med egne og/eller partners/ægtefælles børn under 18 år. I tabel 3.4 vises, hvor stor en del af kvinder og mænd i forskellige aldre, der bor i familier med børn.

Figur 3.3

Andel kvinder og mænd, der lever i familier med børn

Kilde: Materiale i Danmarks Statistik

Tabel 3.4

Andel kvinder og mænd, der lever i familier med børn, 1980 og 1995

	1980		1995	
	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd
	pct.			
20 år	12	2	5	1
25 år	55	27	31	13
30 år	82	61	68	43
35 år	88	74	81	60
40 år	83	76	77	64
45 år	58	65	48	54
50 år	30	44	17	27
55 år	10	23	4	10
60 år	2	9	0	3

Kilde: Materiale i Danmarks Statistik

Børnefamilierne er blevet mindre gennem de sidste 15 år. Det gennemsnitlige børneantal for både parfamilier og enlige med børn ses i tabel 3.5. Parfamilierne har flere børn i gennemsnit end enlige forældre, og enlige mødre har flere børn end enlige fædre i gennemsnit.

Tabel 3.5

Enlige forældre og parfamilier fordelt efter børneantal 1980 og 1995

	Enlige kvinder m. børn	Enlige mænd m. børn	Par- familier m. børn	Familier m. børn i alt
————— 1 000 børnefamilier —————				
1980				
Børnefamilier i alt	86	13	681	780
1995				
Børnefamilier i alt	105	15	522	641
————— pct. —————				
1980				
I alt	100	100	100	100
1 barn	62	74	39	43
2 børn	29	21	44	42
3 børn	7	4	13	13
4 el. fl. børn	2	1	3	3
Gnsntl. børneantal	1,5	1,3	1,8	1,8
1995				
I alt	100	100	100	100
1 barn	62	80	44	44
2 børn	30	17	43	43
3 børn	6	2	11	11
4 el. fl. børn	1	0	2	2
Gnsntl. børneantal	1,5	1,2	1,7	1,7

Kilde: Statistiske Efterretninger, *Befolkning og Valg 1995:10*, samt materiale i Danmarks Statistik.

Børns familieforhold

Langt de fleste børn bor i parfamilier, nemlig 84 pct. af børnene. Denne andel har været faldende siden 1980 (se tabel 3.6). Af resten bor hovedparten hos enlige mødre. Hos enlige fædre bor under 2 pct. af børnene. Der er ingen væsentlig forskel på piger og drenge i denne henseende. Men for børn hos enlige forældre er der tendens til, at en større andel af drengene end af pigerne bor hos deres far. Forskellen er ikke stor. 9 pct. af de piger, der bor hos enlige forældre, bor hos deres far mod 12 pct. af drengene. Forskellen er størst for de store børn.

Tabel 3.6

Børn hos enlige og hos par

	Enlig mor	Enlig far	Par i alt	I alt
1980	10	1	89	100
1985	12	2	87	100
1990	13	2	85	100
1995	14	2	84	100

Kilde: *Befolkningens bevægelser 1993*, samt materiale i Danmarks Statistik

Selvom 84 pct. af børnene i 1995 bor hos parfamilier, er det kun 76 pct. af dem, der bor hos begge deres egne forældre. Denne andel var i 1980 på 82 pct. (se tabel 3.7). Jo ældre børn des mindre andel bor sammen med begge deres forældre. Figur 3.4 illustrerer dette.

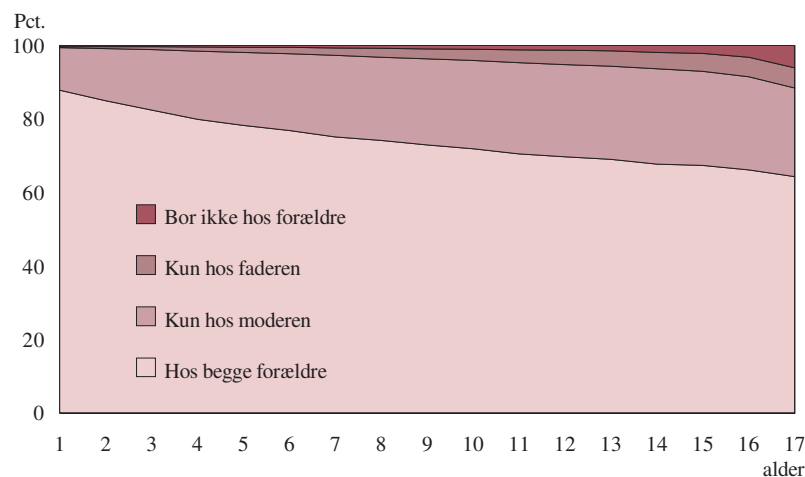
Tabel 3.7

Børn, fordelt efter hvem de bor hos

	Bor hos begge forældre	Bor kun hos den ene af forældrene				Børn i alt hos enlige og par
		Hos mor, der er		Hos far, der er		
		i nyt par	enlig	i nyt par	enlig	
1980	82	6	10	1	1	100
1985	78	7	12	1	2	100
1990	77	7	13	1	2	100
1995	76	7	14	1	2	100

Kilde: *Befolkningens bevægelser 1993*, samt materiale i Danmarks Statistik

Figur 3.4

Børn fordelt efter hvem de bor sammen med 1. januar 1995

Fejl! Ukendt argument for parameter.

Børnepasning

En stadig stigende del af børnene bliver passet i en offentlig pasningsordning. Disse omfatter daginstitutioner, dagpleje og skolefritidsordninger. Tabel 3.8 og figur 3.5 viser andelen i disse ordninger i forskellige aldersklasser inden for de sidste ca. 20 år.

Sammenfattende kan man sige, at børns påvirkning af de voksnes livsvilkår bliver stadig mindre i disse år, hvor man gennemgående har stadig færre børn i et stadig mindre tidsrum, og disse børn bliver i stigende omfang passet uden for familien, så forældrene kan deltage i erhvervslivet.

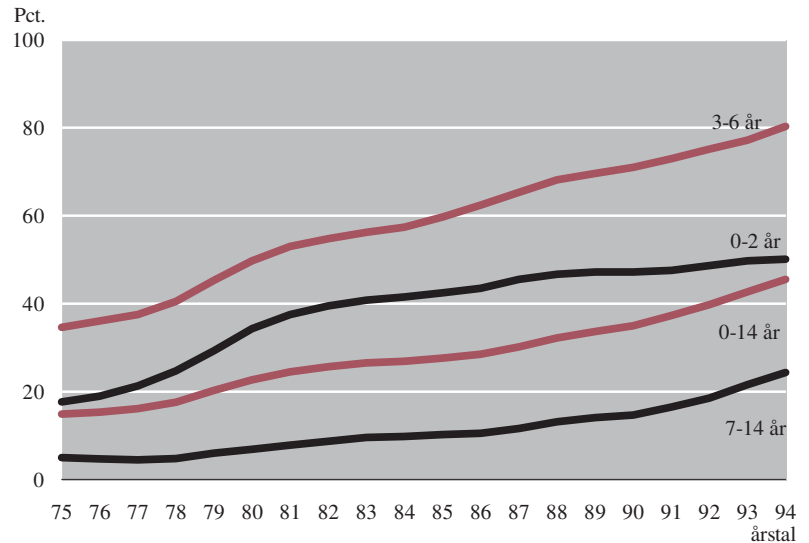
Tabel 3.8

**Indskrevne børn i daginstitutioner, dagpleje og skolefritidsordninger
pr. 100 i pågældende alder**

	1975	1980	1985	1990	1994
	pct.				
I alt 0-14 år	15	27	34	35	46
0-2 år	18	42	47	47	50
3-6 år	35	57	70	71	80
7-14 år	5	10	14	15	24

Kilde: *Statistisk tiårsoversigt 1995*

Figur 3.5

**Indskrevne børn i daginstitutioner m.m. pr. 100 i pågældende
aldersklasse**
Kilde: *Statistisk tiårsoversigt, diverse årgange*

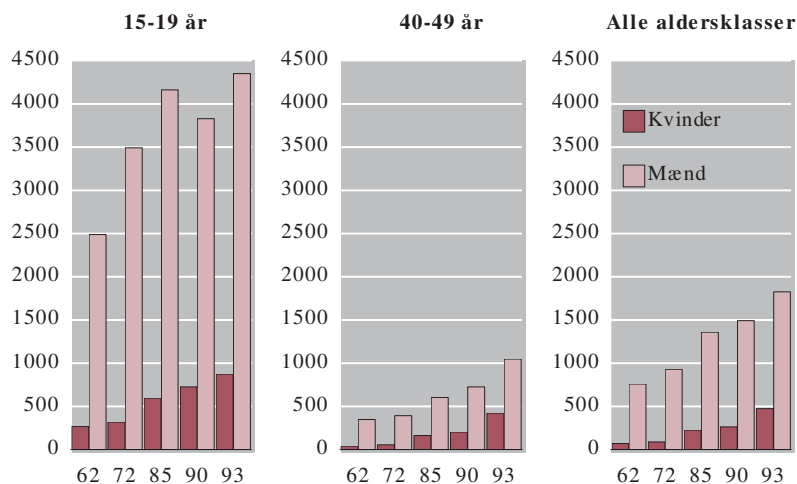
4. Kriminalitet

Den dømte er oftest en ung mand

Kvinder og mænd har meget forskellig tilbøjelighed til at komme i konflikt med loven. Selv om der er sket en lille udjævning siden 1962, bliver mænd fra 15-19 år i 1993 dømt 5 gange så ofte som kvinder for overtrædelse af straffeloven (se figur 4.1). I aldersklassen fra 40-49 år, hvor kriminaliteten er lav, er der sket en lidt større udjævning, idet mænd i 1993 "kun" bliver dømt 2,5 gange så ofte som kvinder. Figur 4.2 viser, at der også er forskel på de typer af forbrydelser kvinder og mænd bliver dømt for. Det er næsten kun mænd, der dømmes for voldsforbrydelser og indbrud, mens kvinder får 1/3 af dommene for tyverier.

Figur 4.1

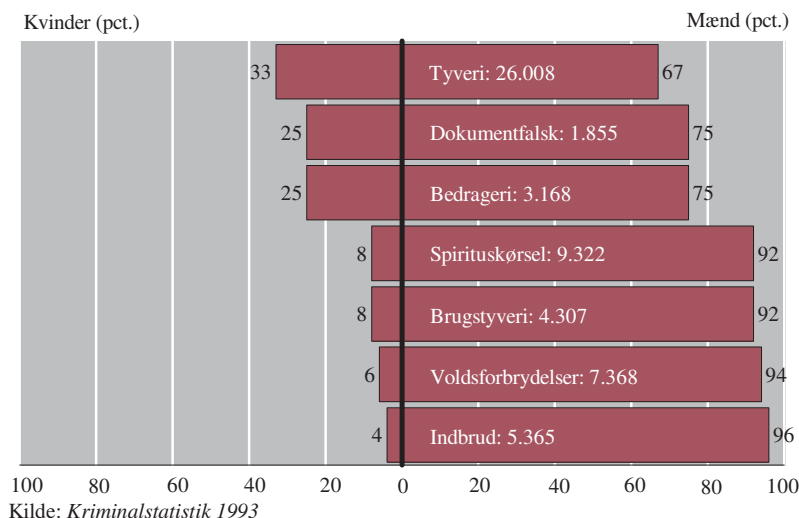
Domfældelser pr. 100.000 indb. for overtrædelse af straffeloven

Kilde: Statistisk Tiårsoversigt

Figur 4.2

Antal domfældelser fordelt på kvinder og mænd 1993

Kilde: Kriminalstatistik 1993

5. Tidsanvendelse

Studier i befolkningens tidsanvendelse viser, at der er store forskelle på, hvad kvinder og mænd bruger tiden til. Yderligere spiller alder og livscyklus en stor rolle for, hvordan tiden anvendes.

De mange forskellige aktiviteter, der er målt i tidsanvendelsesstudierne er samlet i følgende hovedaktiviteter: *Betalt arbejde*, fx lønarbejde, *Ubetalt arbejde*, fx husarbejde og børnepasning, *Uddannelse*, *Transport*, *Primære behov*, fx søvn og spisning, *Fritid*, fx samvær, læsning og hobbyaktiviteter.

Kvinder udfører ubetalt arbejde, mænd betalt arbejde

Kvinder og mænd bruger lige meget tid til arbejde, men der er stor forskel på, hvordan det ubetalte og betalte arbejde er fordelt mellem dem. Kvinder udfører størstedelen af det ubetalte arbejde, mænd størstedelen af det betalte arbejde (se tabel 5.1). Begge køn bruger ca. 40 pct. af tiden på primære behov som hvile, måltider og søvn, mens 20-25 pct. af tiden er tilbage som fritid. Mænd har lidt mere fritid, mens kvinder bruger lidt mere tid til personlige behov.

Tabel 5.1

Udviklingen af de 16-74 årige kvinder og mænds tidsanvendelse fra 1964 til 1987 på en gennemsnitsdag

	Kvinder				Mænd			
	1964	1975	1987	Diff. 64-87	1964	1975	1987	Diff. 64-87
	Timer : Minutter							
I alt	24:00	24:00	24:00	.	24:00	24:00	24:00	.
Betalt arbejde	1:50	2:10	2:46	0:56	5:46	4:41	4:28	-1:16
Uddannelse	0:16	0:19	0:35	0:19	0:30	0:25	0:34	0:04
Ubetalt arbejde	4:14	3:38	3:06	-1:08	0:28	1:11	1:37	1:09
Transport	0:21	0:24	0:58	0:37	0:30	0:33	1:03	0:73
Primære behov	10:24	10:43	10:03	-0:21	9:50	10:17	9:36	-0:14
Fritid	6:55	6:45	6:30	-0:25	6:56	6:54	6:40	-0:16
Antal personer	1610	1663	1786	.	1576	1703	1791	.

Kilde: *24 timer i døgnet, 1989* af Erik Ib Schmidt mfl.

Kvindens andel af betalt arbejde er blevet større...

I perioden 1964-1987 er der kun sket små forskydninger i tidsanvendelsen inden for hovedaktiviteterne. Siden 1964 er den tid, kvinder og mænd tilsammen anvender til betalt arbejde, faldet en smule, mens den tid, der bruges på ubetalt arbejde, har været konstant. Der er dog sket store forskydninger i fordelingen af det betalte og ubetalte arbejde mellem kvinder og mænd (se figur 5.1). At kvinderne i langt større udstrækning er kommet ud på arbejdsmarkedet har betydet, at kvinder i 1987 udfører godt halvt så meget betalt arbejde som mænd, mens andelen i 1964 kun er godt 1/4. Mens mændenes andel af det ubetalte arbejde i 1964 knap nok er til at få øje på, udfører de i 1987 ca. halvt så meget ubetalt arbejde som kvinderne.

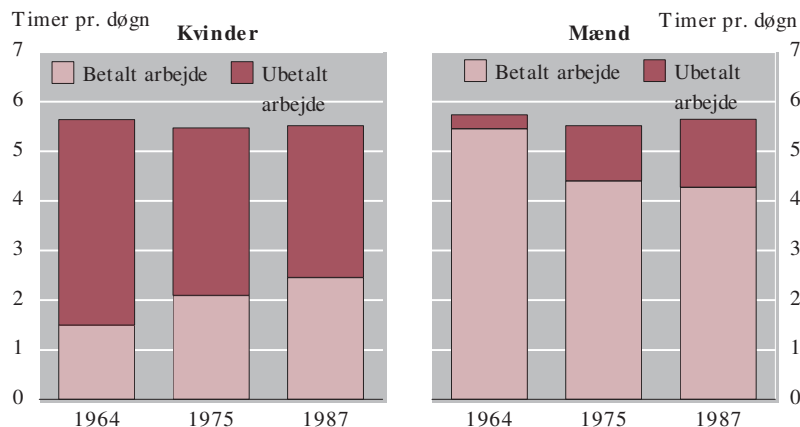
... ligesom mænd andel af det ubetalte arbejde

Mere uddannelse mindre fritid

Siden 1964 er den tid, der anvendes til uddannelse især steget blandt kvinderne, således at de i 1987 gennemsnitligt bruger lige så meget tid på uddannelse som mændene. Transporttiden er steget for begge køn, mens den tid, der bruges på primære behov og fritid, er faldet for begge køn, dog mest blandt kvinderne.

Figur 5.1

Fordelingen af betalt og ubetalt arbejde mellem kvinder og mænd i 1964, 1975 og 1987

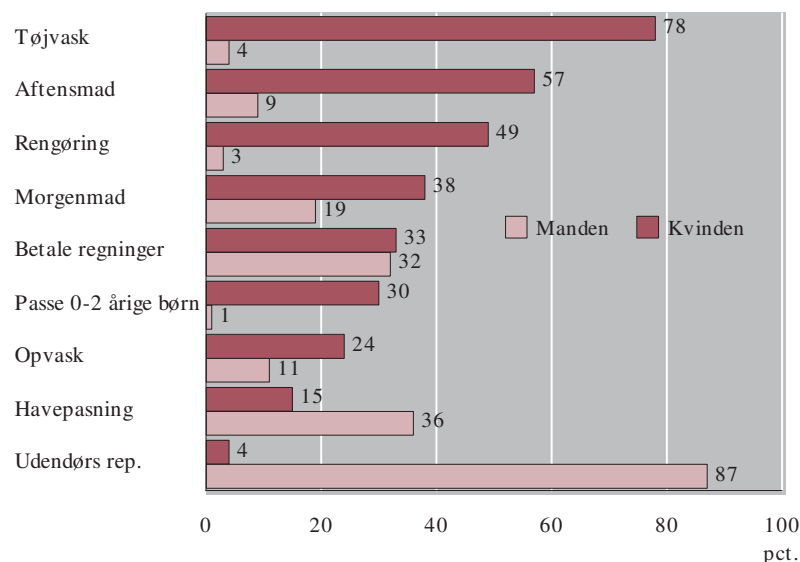
Kilde: Tabel 5.1

Kvinder ordner de huslige gøremål

At kvinderne stadig varetager hovedparten af det ubetalte arbejde, ses af figur 5.2 og tabel 5.2, der viser arbejdsdelingen i parfamilier med børn. Det er hovedsagligt kvinderne, der laver mad, køber ind, ordner tøjvask og rengøring samt passer børn. De huslige gøremål deles dog mere lige-ligt i familier, hvor hustruen er udearbejdende (se tabel 5.3).

Figur 5.2

Procent kvinder og mænd der udfører husarbejde i hjemmet, 1989

Kilde: Tabel 5.2

Tabel 5.2

Arbejdsdelingen i parfamilier med børn, 1989

	Opgaven udføres af:				
	Kvinden	Manden	Fælles	Andet	I alt
	pct.				
Tøjvask	78	4	15	3	100
Aftensmad	57	9	29	6	100
Rengøring	49	3	35	13	100
Daglige indkøb	49	11	36	5	100
Morgenmad	38	19	31	12	100
Betale regninger	33	32	34	1	100
Passe 0-2 årige børn	30	1	66	4	100
Opvask	24	11	40	24	100
Borddækning	16	7	31	46	100
Havepasning	15	36	42	7	100
Indendørs rep.	5	75	19	1	100
Udendørs rep.	4	87	8	1	100

Kilde: Bjarne Hjort Andersen, *Børnefamiliens dagligdag*, Socialforskningsinstituttet 91:6

Tabel 5.3

Kvindernes andel af husarbejdet efter erhvervstilknytning, 1987

	Kvinder i erhverv				Kvinder uden for erhverv			
	I alt	20-29 år	30-44 år	45-59 år	I alt	20-29 år	30-44 år	45-59 år
	pct.							
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100
0-25 pct.	3	3	2	3	3	3	1	4
26-50 pct.	35	48	35	24	26	42	13	16
51-75 pct.	38	34	41	37	33	36	37	32
76-100 pct.	24	15	22	36	38	19	49	48

Anm. I tabellen er angivet kvinders procentandel af den samlede tid, der bliver brugt i familien til huslige gøremål.

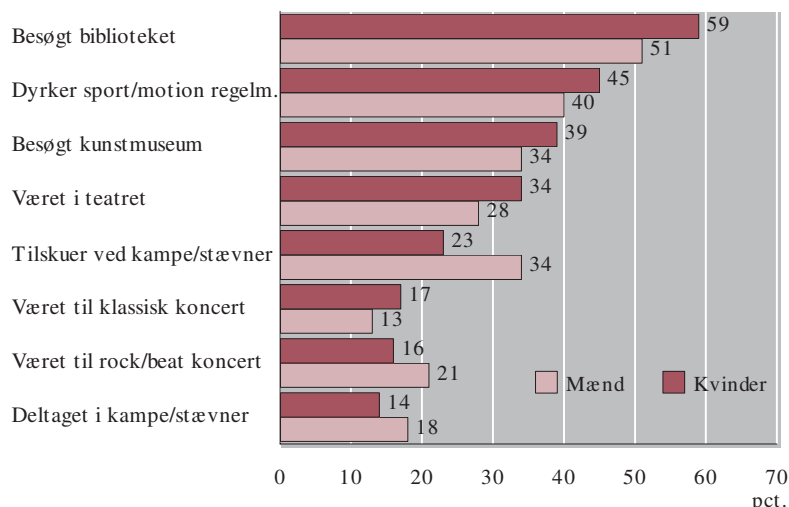
Kilde: Socialforskningsinstituttets og Danmarks Statistiks omnibusundersøgelser, januar og april 1987.

Kvinder er hyppigere gæster på biblioteker og i teatre

Selv om kvinder gennemsnitligt pr. dag bruger ca. 10 minutter mindre til fritidsaktiviteter end mænd, er kvinder mere ivrige deltagere i kulturaktiviteter end mænd (se figur 5.3). Kvinder besøger hyppigere end mænd biblioteker, museer, teatre og koncerter med klassisk musik. Mænd overværer dog hyppigst koncerter med rock/beat. Ved sportsskampe og stævner er mænd også i overtal både blandt tilskuere og deltagere. Kvinder dyrker dog sport og motion lige så hyppigt som mænd.

Figur 5.3

Procent voksne kvinder og mænd der på et år har dyrket idræt og kulturelle aktiviteter, 1991

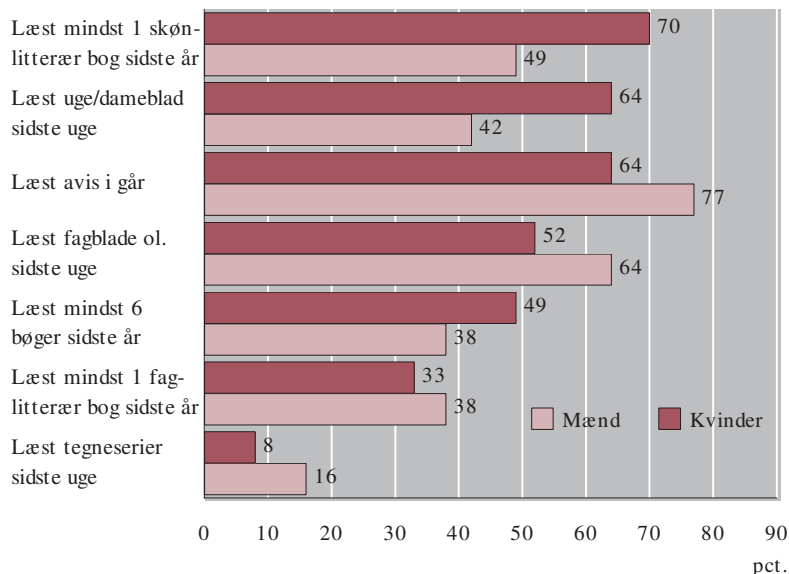
Kilde: Dansk kultur- og mediestatistik 1980-1992. Undersøgelsen gennemført marts 1991

Kvinder læser mere end mænd

Undersøgelser af kvinder og mænds læsevner viser også store forskelle i kønsrollerne (se figur 5.4). Kvinder læser flere bøger end mænd, og de er hyppigere læsere af skønlitteratur og ugeblade, mens mænd i større udstrækning læser fagbøger, aviser, fagblade og tegneserier. Forskellene mellem kønnenes læsevner genfinder man også blandt børn. Piger læser hyppigere skønlitteratur, mens drenge hyppigere læser tegneserier, jf. Skolebørns fritid. Rapport nr. 95:2 Socialforskningsinstituttet.

Figur 5.4

Procent voksne kvinder og mænd der læser bøger og blade, 1991

Kilde: Dansk kultur- og mediestatistik 1980-1992. Undersøgelsen gennemført marts 1991

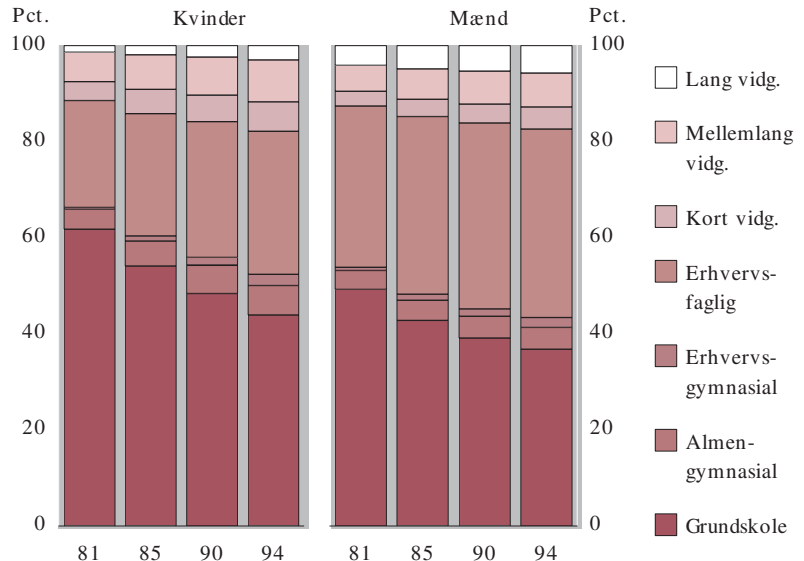
6. Uddannelse

Mænd har hyppigere en erhvervsfaglig uddannelse

Uddannelsesniveaet (den højeste fuldførte uddannelse) for alle mænd og kvinder på 20-66 år vises i figur 6.1 og tabel 6.1 for perioden 1981-1994. I 1981 er den væsentligste forskel, at mænd i højere grad end kvinder har en erhvervsfaglig uddannelse (34 pct. mod 22 pct.). Der er lidt flere kvinder end mænd med en kort eller mellemlang videregående uddannelse, mens der er ca. 3 gange så mange mænd som kvinder med en lang videregående uddannelse (4 pct. mod godt 1 pct.).

Figur 6.1.

Kvinder og mænd 20-66 år fordelt efter højeste fuldførte uddannelse

Kilde: Tabel 6.1

Uddannelsessystemets basis er grundskolens 10 klassetrin, hvoraf de 9 er obligatoriske. Næste trin består af ungdomsuddannelserne, som omfatter gymnasier, studenterkurser, HF, HHX, HTX og erhvervsfaglige uddannelser. De erhvervsfaglige uddannelser, der giver erhvervskompetence, foregår især på tekniske skoler og handelsskoler. Skoleopholdene suppleres med uddannelse på arbejdspladser.

Øverst i uddannelsespyramiden kommer de videregående uddannelser, der primært efter længde er delt i korte (fx byggetekniker, korrespondent med 1 sprog, politibetjent), mellemlange (fx folkeskolelærer, sygeplejerske, teknikumingeniør) og lange (fx jurist, læge, civilingeniør). Adgangen til de videregående uddannelser forudsætter som regel, at man har gennemført en ungdomsuddannelse i de fleste tilfælde en studentereksamen, HF, o.l.

Ud over det egentlige uddannelsessystem findes der en række voksenuddannelseskurser af kortere eller længere varighed. Fælles for kurserne er, at de sjældent indgår i det almindelige uddannelsesforløb, men de fungerer bl.a. som tilbud til dem, der har forladt uddannelsessystemet.

**Uddannelses-
niveaueu stiger mest
blandt kvinder ...**

Siden 1981 er uddannelsesniveaueu i befolkningen steget, men mest blandt kvinderne. Fx faldt andelen, der kun har gået i grundskolen, med 18 procentpoint for kvinder og 12 for mænd til henholdsvis 44 pct. og 37 pct. i 1994.

Tabel 6.1

Kvinder og mænd 20-66 år fordelt efter højeste fuldførte uddannelse

	1981	1985	1990	1994
Kvinder, antal i 1.000	1 509	1 550	1 579	1 611
	pct.			
Grundskole	62	54	48	44
Almengymnasial	4	5	6	6
Erhvervsgymn. (HHX,HTX)	0	1	2	2
Erhvervsfaglig grundudd.	22	25	28	30
Kort videregående	4	5	6	6
Mellemlang videregående	6	7	8	9
Lang videregående	1	2	2	3
Mænd, antal i 1.000	1 517	1 570	1 608	1 648
	pct.			
Grundskole	49	43	39	37
Almengymnasial	4	4	5	5
Erhvervsgymn. (HHX,HTX)	1	1	2	2
Erhvervsfaglig grundudd.	34	37	39	39
Kort videregående	3	4	4	5
Mellemlang videregående	5	6	7	7
Lang videregående	4	5	5	6

Kilde: Danmarks Statistiks uddannelsesstatistik

**... men der er stadig
flere mænd end
kvinder med en
akademisk
uddannelse**

Fra 1981 til 1994 er andelen af kvinder og mænd med en erhvervsfaglig grunduddannelse eller en videregående uddannelse steget. I 1981 har 1 pct. af kvinderne en lang videregående uddannelse mod 3 pct. i 1994. Trods denne stigning er der i 1994 dobbelt så mange mænd som kvinder med en lang videregående (akademisk) uddannelse (se tabel 6.1).

**Pigerne nu
i overtal
i gymnasiet ...**

Tabel 6.2, der viser de uddannelsessøgende fordelt på kvinder og mænd, vil give en pejling på kommende generationers uddannelsesniveau. Pigerne har siden begyndelsen af 1980'erne været i overtal i de gymnasiale uddannelser, idet de udgør 57 pct. af eleverne. Til gengæld er drengene i overtal ved de erhvervsfaglige uddannelser, hvor de udgør 56 pct.

**... og næsten lige
mange kvinder og
mænd ved de
akademiske
uddannelser**

Kvinderne har i de seneste år forøget deres andel ved de videregående uddannelser, således at der i dag er en ligelig fordeling af kvinder (51 pct.) og mænd (49 pct.) ved de videregående uddannelser set under et. Der er dog stadig lidt flere mænd ved de lange videregående (akademiske) uddannelser, men kvinderne har siden 1981 forøget deres andel fra 39 pct. til 47 pct.

Tabel 6.2

Uddannelsessøgende i 1981 og 1994

	1981			1994		
	Kvin- der	Mænd	I alt	Kvin- der	Mænd	I alt
	— pct. —	1.000		— pct. —	1.000	
Uddannelses- søgende i alt	47	53	311	51	49	389
Gymnasiale i alt	57	43	82	57	43	102
Almengymnasial	57	43	74	60	40	76
Erhvervsgym. (HHX, HTX)	56	44	8	50	50	26
Erhvervsfaglige i alt	40	60	117	44	56	119
Erhvervsfaglig basis	58	42	33	47	53	39
Afslutn. erhvervsfaglig	33	67	84	43	57	81
Videregående i alt	48	52	112	51	49	167
Korte videregående	73	27	18	52	48	20
Mellemlange videregående	50	50	37	56	44	63
Lange videregående	39	61	58	47	53	84

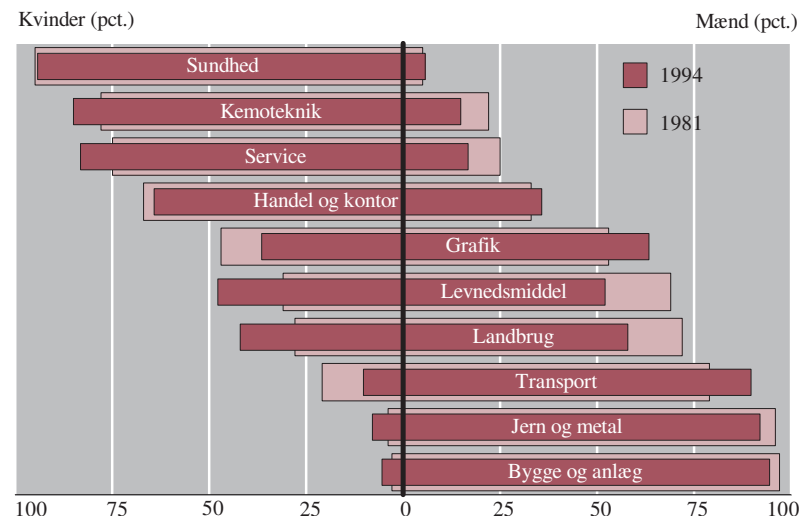
Kilde: Statistiske Efterretninger, *Uddannelse og kultur 1995:7*

Kvinder og mænd vælger forskellige fag

Der er til gengæld store forskelle på kvinder og mænds valg af fag. Allerede i gymnasiet vælger langt færre piger end drenge matematisk linie. 48 pct. af 1. g pigerne i 1992 vælger matematisk linie mod 79 pct. af drengene¹. På de erhvervsfaglige uddannelser dominerer drengene totalt jern og metal og byggefagene, mens der er stor overvægt af piger inden for sundhedsuddannelser, handel og kontor og servicefag (se figur 6.2).

Figur 6.2

Kønsfordelingen ved de erhvervsfaglige afslutningsuddannelser

Kilde: Tabel 6.3

Tabel 6.3

**Uddannelsessøgende ved erhvervsfaglige afslutningsuddannelser
1981 og 1994 fordelt på køn**

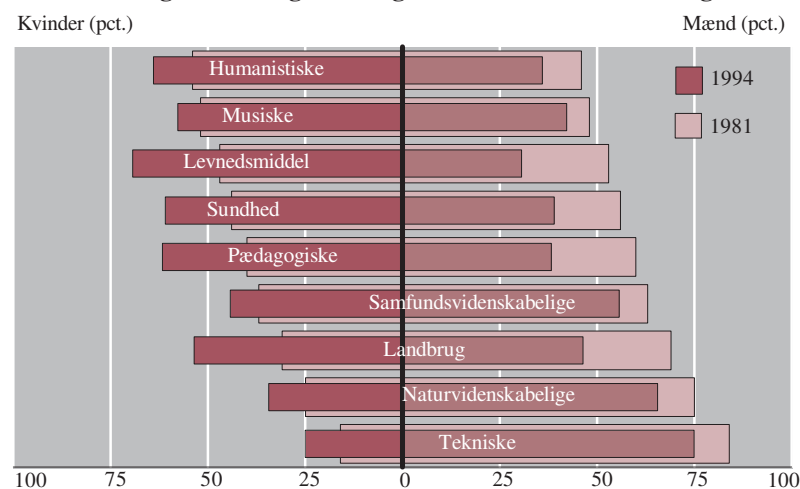
	1981			1994		
	Kvin- der	Mænd	I alt	Kvin- der	Mænd	I alt
	pct.		1.000	pct.		1.000
Erhvervsfaglige	33	67	84	43	57	81
Handel og kontor	67	33	26	64	36	27
Jern og metal	4	96	23	8	92	18
Kemoteknisk	78	22	1	85	15	0
Bygge og anlæg	3	97	19	5	95	12
Grafisk	47	53	2	37	63	2
Service	75	25	2	83	17	3
Levnedsmiddel	31	69	6	48	52	8
Landbrug mv.	28	72	1	42	58	2
Transport	21	79	0	10	90	1
Sundhed	95	5	4	94	6	8

Kilde: Statistiske Efterretninger, *Uddannelse og kultur 1995:7*

**Lidt flere kvinder
end tidligere
inden for teknik og
naturvidenskab**

Figur 6.3 viser, at på de lange videregående uddannelser er mændene dominerende inden for de tekniske og naturvidenskabelige uddannelser. Kvinderne er dog blevet lidt bedre repræsenteret siden 1981. På naturvidenskab er 35 pct. kvinder i 1994 mod 25 pct. i 1981. Inden for de tekniske uddannelser gælder det for 25 pct. i 1994 mod 16 pct. i 1981. På de pædagogiske og humanistiske uddannelser samt sundhedsuddannelserne er kvinderne derimod kommet i overtal i løbet af 1980'erne.

Figur 6.3

Kønsfordelingen ved lange videregående uddannelser 1981 og 1994

Kilde: Tabel 6.4

Tabel 6.4

Uddannelsessøgende ved lange videregående uddannelser 1981 og 1994 fordelt på køn

	1981			1994		
	Kvin- der	Mænd	I alt	Kvin- der	Mænd	I alt
	— pct. —	—	1.000	— pct. —	—	1.000
Lange videregående	39	61	58	47	53	84
Pædagogiske	40	60	3	62	38	1
Humanistiske	54	46	14	64	36	20
Musiske	52	48	2	58	42	3
Samfundsvidenskabelige	37	63	14	44	56	28
Naturvidenskabelige	25	75	8	34	66	14
Tekniske	16	84	7	25	75	9
Levnedsmiddel	47	53	0	69	31	0
Landbrug mv.	31	69	2	54	46	3
Sundhed	44	56	8	61	39	6
Offentlig sikkerhed	4	96	0	1	99	0

Kilde: Statistiske Efterretninger, *Uddannelse og kultur 1995:7*

For de korte og mellemlange videregående uddannelser findes tilsvarende opgørelser i kildematerialet.

Tabel 6.5

Fuldførelsesprocenter ved de videregående uddannelser

	1984-87		1988-92	
	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd
	— pct. —			
Korte	62	67	65	67
- Tekniske udd.	80	81	84	84
Mellemlange	74	68	74	68
- Økonomi/HA	57	62	61	65
- Ingeniør	69	74	68	72
Lange	44	49	51	54
- Jura	62	54	65	60
- Økonomi	50	52	58	58
- Mat./Fys.	27	35	35	36
- Læge	62	67	70	75

Anm. Fuldførelsesprocenten er en beregnet størrelse for, hvor stor en andel af de personer, som er begyndt uddannelsen, der kan forventes at fuldføre denne.

Kilde: Undervisningsministeriets Datakontor

Fuldførelsesprocenterne er ens for kvinder og mænd

Kvinder og mænd gennemfører i lige stor udstrækning de videregående uddannelser (se tabel 6.5). Fuldførelsesprocenterne inden for de lange videregående studier er steget for både kvinder og mænd siden midten af 1980'erne. Kvinder og mænd gennemfører i samme udstrækning matematik- og fysikstudierne. Andelen, der gennemfører jurastudiet, er størst blandt kvinderne, mens andelen, der gennemfører lægestudiet, er størst blandt mænd.

1/3 piger og drenge får ikke en uddannelse med erhvervs-kompetence

Omkring 1/3 af de årgange piger og drenge, der forlod grundskolen i begyndelsen af 1980'erne, har ikke fået en uddannelse, der giver erhvervskompetence. De defineres her som tilhørende restgruppen (se tabel 6.6). Der er en anelse større andel piger end drenge, der tilhører restgruppen, men forskellen mellem piger og drenge er blevet reduceret for de yngste årgange.

11 pct. piger og drenge helt uden uddannelse

Opgørelser i Danmarks Statistiks uddannelsesstatistik viser, at ca. 11 pct. af de årgange piger og drenge, der forlod grundskolen i begyndelsen af 1980'erne, slet ikke kom i gang med en uddannelse efter grundskolen, mod de godt 30 pct. der ikke har fået en uddannelse, der giver erhvervskompetence (se tabel 6.6). Dvs. at godt 20 pct. af såvel piger som drenge falder fra under erhvervsuddannelserne eller efter gymnasiet o.l. De er 11 år efter grundskolen ikke kommet i gang med en uddannelse, der giver erhvervskompetence.

Tabel 6.6

Piger og drenge, der forlader grundskolen, og som ikke har fuldført en uddannelse med erhvervskompetence

Andele uden erhvervskompetencegivende uddannelse					
Piger	Antal år efter grundskolen		Drenge	Antal år efter grundskolen	
	8 år	11 år		8 år	11 år
	pct.			pct.	
Årgang 1978/79	37,9	35,7	Årgang 1978/79	33,2	33,3
Årgang 1980/81	36,2	34,0	Årgang 1980/81	32,7	33,2
Årgang 1981/82	35,6	33,9	Årgang 1981/82	32,4	32,8
Årgang 1983/84	33,6	.	Årgang 1983/84	31,7	.
Årgang 1984/85	32,9	.	Årgang 1984/85	32,6	.

Anm. Årgangene henviser til det tidspunkt, hvor personerne har forladt grundskolen

Kilde: Materiale i Danmarks Statistiks uddannelsesstatistik

Restgruppen defineres her som den andel af en årgang, der ikke gennemfører en uddannelse, der giver erhvervskompetence. Andelen omfatter: Ikke påbegyndt uddannelse, afbrudt uddannelse, studentereksamen, HF og efg-basisår.

Voksenuddannelses-kurser

Voksenuddannelsernes kurser henvender sig bl.a. til de grupper i befolkningen, som ikke har fået en uddannelse. Det gælder fx for de almenne voksenuddannelser, hvor en stor del af eleverne ikke har en er-

hvervsuddannelse. 48 pct. af de kvindelige kursister og 35 pct. af de mandlige kursister på de almene voksenuddannelser har således ikke en erhvervsuddannelse².

Flest kvinder ved de almene voksenuddannelser

I 1993/94 deltager 95.388 personer i almene voksenuddannelseskurser (svarende til afgangsprøven fra 10. kl.) eller HF enkeltfag (se tabel 6.7). 80.215 personer deltager i erhvervsskolernes voksenuddannelseskurser, og ved arbejdsmarkedsuddannelserne deltager 95.838 personer i specialarbejderkurser og 62.308 i efteruddannelse for faglærte. Ved de almene voksenuddannelseskurser er der en tydelig overvægt af kvinder (70 pct.), mens arbejdsmarkedsuddannelserne har overvægt af mænd (66 pct.). Ved erhvervsskolernes kurser under ét er der stort set en ligelig fordeling mellem kønnene, men igen store forskelle mellem fag som merkonom og teknonom.

Flest mænd ved arbejdsmarkedskurserne

Tabel 6.7

Offentlige voksenuddannelseskurser 1993/94

	Kursister			Personer ²		
	Kvin- der	Mænd	I alt	Kvin- der	Mænd	I alt
	— pct. —	—	1.000	— pct. —	—	1.000
Almen voksenudd. og HF-enkeltfag	68	32	234	70	30	95
Erhvervsskolernes voksenuddannelser	52	48	113	53	47	80
heraf: Merkonomer	55	45	65	57	43	45
Teknonomer	25	75	5	26	74	4
Arbejdsmarkedsudd. ¹	33	67	264	34	66	185
heraf: Specialarbejderkurser	26	74	129	26	74	96
Efteruddannelse af faglærte	34	66	106	36	64	62
Folkehøjskoler o.l.	7	6	13	6	5	12

Anm. Omfatter alle voksenuddannelser ekskl. landbrugsuddannelserne, social- og sundhedsuddannelserne og videregående uddannelser. En kursist er en person, der går på ét hold, en person kan gå på flere hold.

¹ Opgjort 1993

² Personer inden for de kursustyper, der er nævnt i forspalten. En person kan således gå på flere kursustyper fx under almen voksenuddannelse og erhvervsskolernes voksenuddannelse.

Kilde: Materiale i Danmarks Statistiks voksenuddannelsesstatistik

¹ *Uddannelse og kultur* 1994:9 (Statistiske Efterretninger).

² *Uddannelse og kultur* 1994:6 (Statistiske Efterretninger).

7. Arbejdsmarked

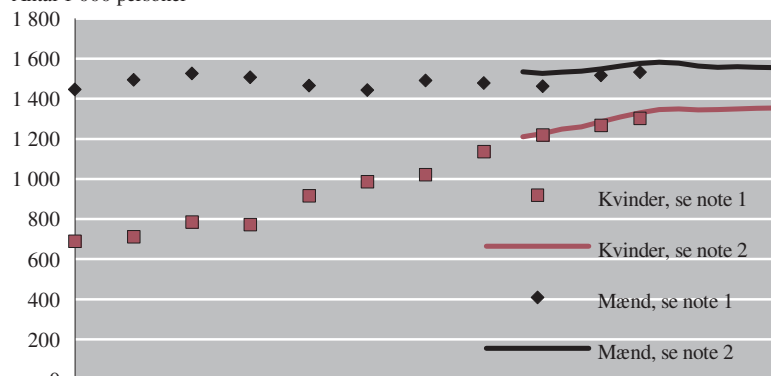
Kvinder udgør en stigende del af arbejdsstyrken

Mens den mandlige del af arbejdsstyrken i de sidste 30 år har ligget nogenlunde konstant på godt 1,5 mill. personer, er kvindernes antal næsten fordoblet, fra 700.000 omkring 1960 til 1,35 mill. i 1994. Hele arbejdsstyrken voksede i dette tidsrum fra 2,1 mill. til 2,9 mill. personer (se figur 7.1).

Figur 7.1

Kvinder og mænd i arbejdsstyrken på grundlag af arbejdsstyrketællingerne¹ 1958-1988 og den registerbaserede arbejdsstyrkestatistik² for 1982-1994.

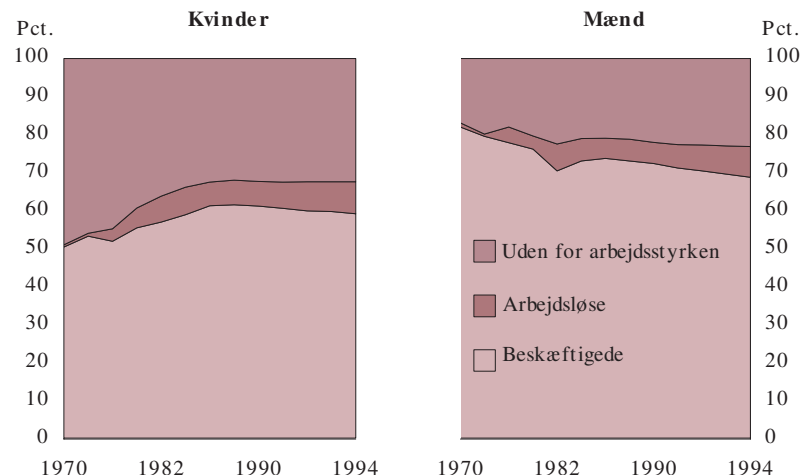
Antal 1 000 personer

1958 1961 1964 1967 1970 1973 1976 1979 1982 1985 1988 1991 1994
Kilder: Statistisk tiårsoversigt 1989 og *Arbejdsmarked* (Statistiske Efterretninger)

Figur 7.2

Kvinder og mænd 16-66 år fordelt efter arbejdsstilling 1970-1994

Kilde: Statistiske Efterretninger, *Arbejdsmarked*

¹ Regelmæssige interviewbaserede udsnitsundersøgelser af hele befolkningen

² Totaltælling på registerbasis af de 16-66 årige

Den andel af befolkningen på 60-66 år, der indgår i arbejdsstyrken, har i de seneste år stabiliseret sig på 68 pct. for kvinder og 77 pct. for mænd. Figur 7.2 viser udviklingen siden 1970, hvor arbejdsløsheden ingen væsentlig rolle spiller, til de seneste år, da de arbejdsløse for både kvinder og mænd udgør 8 pct. af befolkningen på 16-66 år.

Erhvervsfrekvensen stiger for kvinder frem til 1988

Forskellen på kvinders og mænds erhvervsfrekvens er blevet mindre i løbet af den seneste generation. Tabel 7.1 og figur 7.3 viser erhvervsfrekvenserne for de to køn for 1981 og 1994. For mænd har erhvervsfrekvensen en svagt faldende tendens i dette tidsrum, mens den stiger for kvinder frem til 1988 og går derefter svagt tilbage. Tendensen til udjævning mellem mænd og kvinder er ikke så stærk mere.

Erhvervsfrekvens er antallet i arbejdsstyrken pr. 100 personer. Arbejdsstyrken består af de beskæftigede og de arbejdsløse.

Unge kvinder har faldende erhvervsaktivitet

Sammenhængen mellem alder og erhvervsfrekvens ændrer sig. For kvinder først i 20'erne er frekvensen siden 1981 faldet fra 86 pct. til 77 pct., mens den for kvinder først i 50'erne er steget fra 67 pct. til 81 pct. Den mindre erhvervsaktivitet for unge kvinder kan ses i sammenhæng med stigende uddannelsesaktivitet.

Mænd i alle aldre har faldende erhvervsaktivitet

For mænd i alle aldersklasser er erhvervsfrekvensen faldet fra 1981 til 1994, mest for de ældre. Figur 7.3 viser, at erhvervsfrekvensernes aldersvariation for de to køn ligner hinanden mere nu end før.

Tabel 7.1

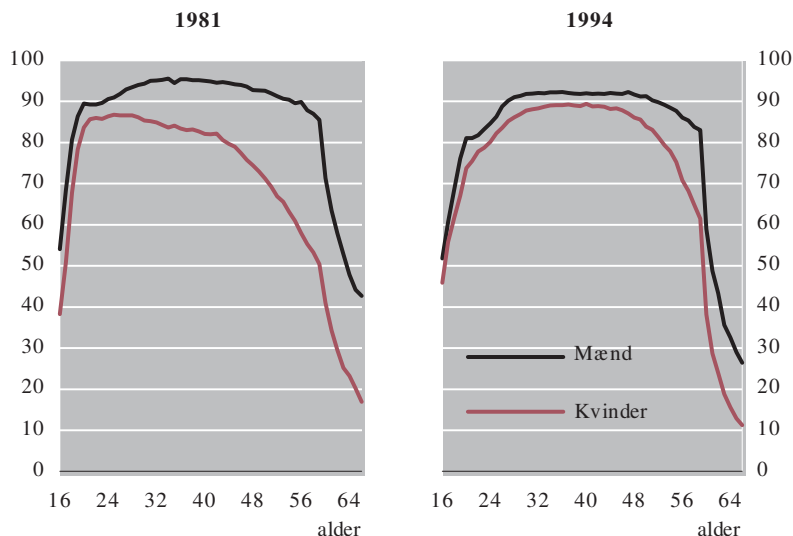
Erhvervsfrekvenser for kvinder og mænd efter alder, 1981 og 1994

	1981			1994		
	Kvinder	Mænd	I alt	Kvinder	Mænd	I alt
16-66 år i alt	71	87	79	76	83	79
16-19 år	58	72	65	58	65	62
20-24 år	86	90	88	77	82	80
25-29 år	87	93	90	85	90	87
30-34 år	85	95	90	88	92	90
35-39 år	83	95	90	89	92	91
40-44 år	81	95	88	89	92	90
45-49 år	76	94	85	87	92	89
50-54 år	67	91	79	81	90	86
55-59 år	56	88	71	68	85	77
60-66 år	28	55	41	21	40	30

Kilde: *Arbejdsmarked* (Statistiske Efterretninger)

Figur 7.3

Kvindens og mænds erhvervsfrekvenser 1981 og 1994

Kilde: Se tabel 7.1

Tidligere tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet

Tilbagetrækningen fra arbejdsmarkedet sker gennemgåede tidligere nu end i 1981. For de 60-66-årige under ét er erhvervsfrekvensen faldet fra 41 til 30 pct. Nedgangen er størst for mænd, for hvem erhvervsfrekvensen faldt fra 55 til 40 pct., mens den for kvinderne faldt fra 28 til 21 pct. Om kvinder trækker sig tidligere tilbage fra arbejdsmarkedet end mænd, som tallene kunne tyde på, kan man ikke sige ud fra dette, da kvinderne, der nu er i 60-66-årsalderen, tidligere har haft betydelig lavere erhvervsfrekvenser end tilsvarende årgange af mænd.

35-45-årige er mest erhvervsaktive

For både kvinder og mænd ses de højeste erhvervsfrekvenser i 1994 for de 35-45-årige. For mænd var det ligesådan i 1981, mens erhvervsfrekvensen for kvinder i 1981 gik ned allerede efter 30-årsalderen.

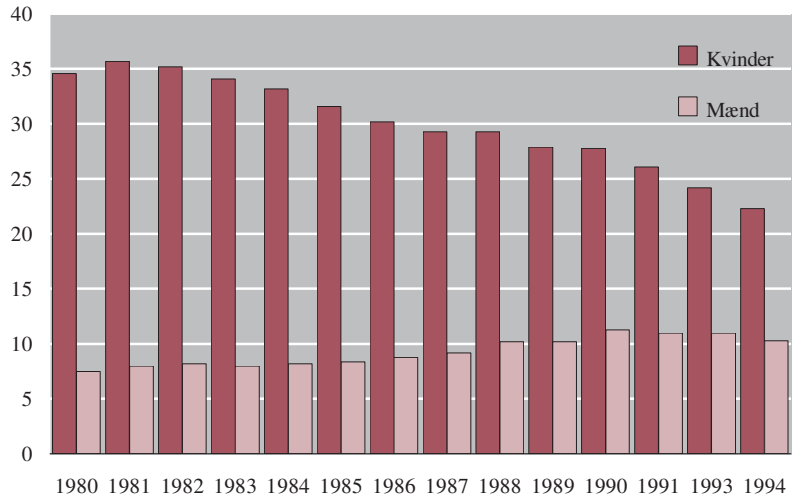
Kvinder arbejder oftere end mænd på deltid

Kvinder har i højere grad end mænd deltidsarbejde (se figur 7.4). I starten af 1980'erne havde ca. 35 pct. af de beskæftigede kvinder og ca. 8 pct. af mændene deltidsarbejde. Siden er der også på dette felt sket en tilnærmelse mellem de to køn, således at deltidsfrekvenserne for kvinder og mænd nu er henholdsvis 22 og 10 pct.

Deltidsfrekvens er antallet af deltidsbeskæftigede pr. 100 beskæftigede. Selvstændige og medhjælpende ægtefæller regnes i denne sammenhæng for heltidsbeskæftigede.

Figur 7.4

Deltidsfrekvenser for kvinder og mænd, 1980 - 1994

Kilde: Statistiske Efterretninger, *Arbejdsmarked*

Det er især de unge og de ældre, der har deltidsbeskæftigelse. Den laveste deltidsfrekvens for kvinder ses for de 30-34-årige, som har 7 pct. på deltid. For mænd ligger frekvensen på under 2 pct. i en stor del af den erhvervsaktive alder (se tabel 7.2 og figur 7.5).

Tabel 7.2

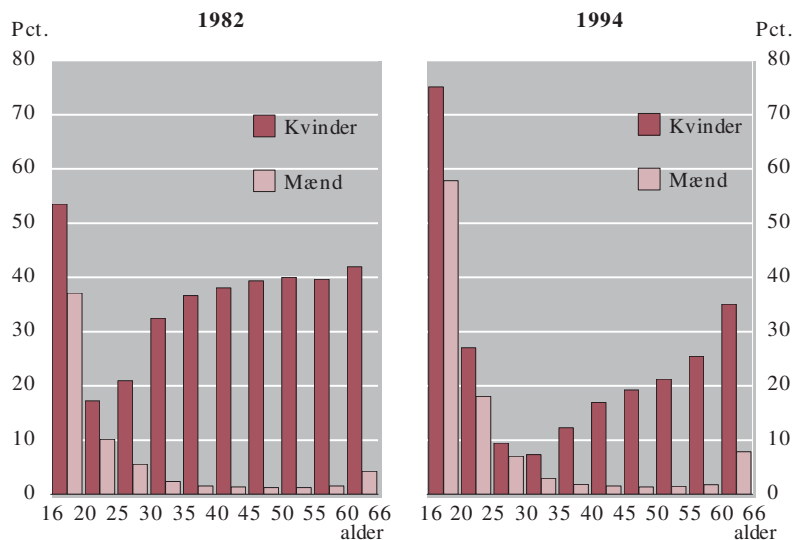
Deltidsfrekvenser for kvinder og mænd efter alder, 1982 og 1994

	1982		1994	
	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd
I alt	35	8	22	10
Under 16 år	91	88	97	96
16-19 år	54	37	75	58
20-24 år	17	10	27	18
25-29 år	21	6	10	7
30-34 år	33	2	7	3
35-39 år	37	2	12	2
40-44 år	38	1	17	2
49-49 år	39	1	19	1
50-54 år	40	1	21	2
55-59 år	40	2	26	2
60-66 år	42	4	35	8
67-74 år	51	25	50	32
75 år og derover	45	26	36	22

Kilde: Se tabel 7.1

Figur 7.5

Deltidsfrekvenser for kvinder og mænd efter alder, 1982 og 1994

Kilde: Se tabel 7.1

Detailhandel har størst deltidsfrekvens

For både kvinder og mænd ses de største deltidsfrekvenser inden for hotel- og restaurationsvirksomhed, henholdsvis 42 og 29 pct., og detailhandel, henholdsvis 32 og 25 pct. for kvinder og mænd (se i tabel 7.4).

Beskæftigelsen øget for kvinder og faldet for mænd

Fra 1980 til 1994 stiger antallet af beskæftigede personer med 33.000 (se tabel 7.3). Dette tal dækker over en stigning i beskæftigede kvinder på 68.000 og et fald for mænd på 35.000. Kvindernes andel af de beskæftigede vokser herved fra 44 pct. i 1980 til 46 pct. i 1994.

Færre mænd og flere kvinder blandt de selvstændige

Antallet af selvstændigt erhvervsdrivende udvikler sig ligeledes i hver sin retning for kvinder og mænd. Kvindernes antal øges med 10.000 og mændenes falder med 58.000. 28 pct., af de kvindelige selvstændige er arbejdsgivere, mens dette er tilfældet for 35 pct. af mændene i 1994.

Flere funktionærer især kvindelige

Funktionærernes antal vokser fra 1980 til 1994 med 150.000 personer, heraf 117.000 kvinder og 33.000 mænd. Kvindernes andel af funktionærerne stiger fra 52 til 55 pct. på denne forholdsvis korte årrække. Det er især blandt de overordnede og ledende funktionærer, kvindernes andel stiger, for overordnede funktionærer fra 15 til 24 pct., og for ledende funktionærer fra 46 til 53 pct. (se tabel 7.3 og figur 7.6).

Flere kvinder og færre mænd blandt de faglærte

Antallet af faglærte arbejdere er uændret fra 1980 til 1994, men kønsfordelingen er ændret. Kvindernes andel stiger fra 6 til 9 pct., hvilket repræsenterer en stigning på 56 pct. i antallet af kvindelige faglærte arbejdere og tilsvarende et fald i antallet af mænd på 3 pct. Den meget store gruppe af ikke-faglærte arbejdere falder fra 1980 til 1994 med 74.000 personer, mens kønsfordelingen blandt dem forbliver så godt som lige.

De selvstændige og de medhjælpende ægtefæller udgør sammen med lønmodtagerne hele den beskæftigede befolkning. Lønmodtagerne består af funktionærer og arbejdere. Arbejderne opdeles i faglærte og ikke-faglærte arbejdere. Funktionærer opdeles i overordnede funktionærer, ledende funktionærer og funktionærer i øvrigt.

Tabel 7.3

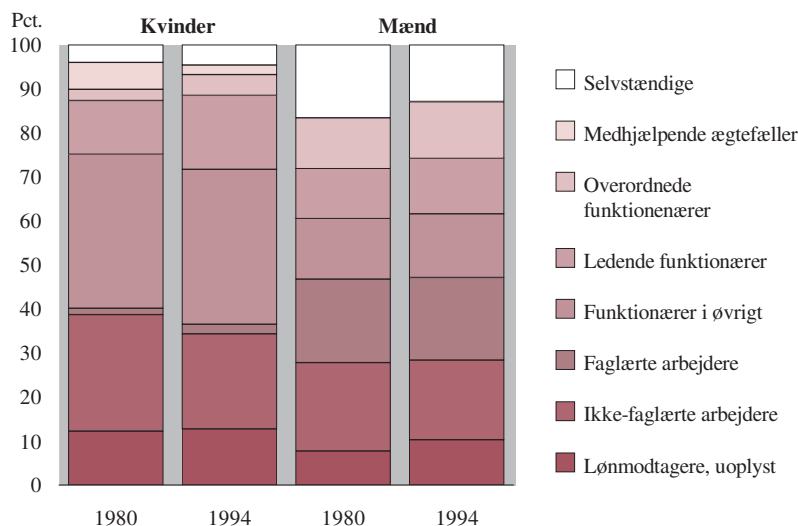
Beskæftigede fordelt efter køn og arbejdsstilling, 1980 og 1994

	1980			1994		
	Kvinder	Mænd	I alt	Kvinder	Mænd	I alt
	————— 1 000 personer —————					
Beskæftigede i alt	1 121	1 430	2 552	1 189	1 396	2 585
Selvstændige	45	237	282	55	179	234
Arbejdsgivere	12	89	101	15	65	81
Medhjælpende ægtefæller	69	0	69	26	1	27
Beskæftigede lønmodtagere	1 008	1 193	2 201	1 108	1 215	2 324
Overordnede funktionærer	29	164	193	56	179	235
Ledende funktionærer	137	162	299	199	176	375
Funktionærer i øvrigt	392	197	589	419	201	620
Faglærte arbejdere	17	271	288	26	262	288
Ikke-faglærte arbejdere	296	287	584	257	253	509
Uden nærmere angivelse	138	111	249	152	144	296

Kilde: Statistiske Efterretninger, *Arbejdsmarked*

Der er en udvikling i gang mod mindre ulighed kønnene imellem, både med hensyn til erhvervsfrekvens, arbejdstid og arbejdsstilling. Denne tendens gør sig ikke gældende med hensyn til branche, offentlig ansættelse og arbejdsløshed.

Figur 7.6

Beskæftigede kvinder og mænd procentfordelt efter arbejdsstilling 1980 og 1994

Tabel 7.4

Beskæftigede kvinder og mænd fordelt efter branche, 1993, samt deltidsfrekvens 1993 og branchefordelt kvindeprocent 1984 og 1993

	Antal beskæftigede 1993		Deltidsfrekvens 1993		Kvindeprocent	
	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	1984	1993
	— 1 000 pers. —		pct. —		pct. —	
I alt	1 198	1 412	24	11	45	46
Landbrug, fiskeri, råstofudv. m.m.	35	108	14	10	26	24
Fremstilling	156	325	20	8	31	32
Forsyning-, bygge- og anlæg	20	146	23	5	11	12
Handel, restauration og hotel	196	236	33	18	46	45
Transport	50	137	21	10	24	27
Bank- og forsikring	107	126	21	9	47	46
Social- og sundhedssektor	337	64	23	20	84	84
Øvrige tjenesteydelser, samt uoplyst erhverv	296	270	25	11	51	52

Kilde: Se tabel 7.1

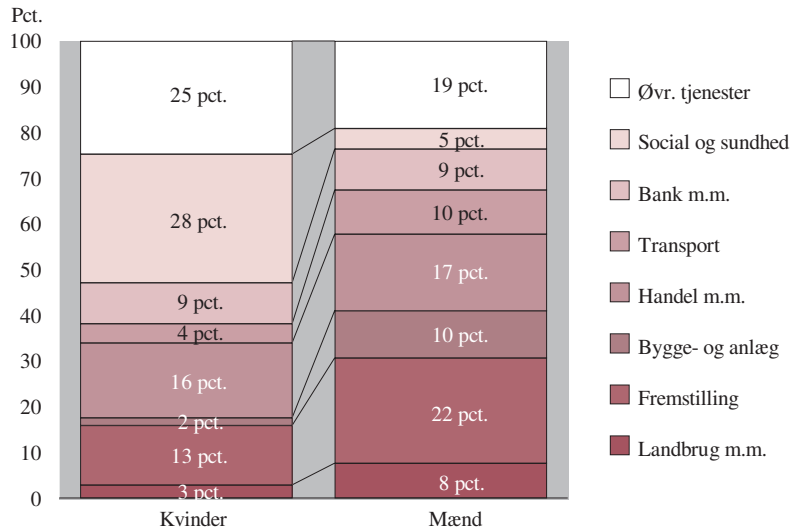
Kvinder arbejder med tjenesteydelser, mænd med fremstilling, forsyning og byggeri

Over halvdelen af de 1,2 mill. beskæftigede kvinder, svarende til 622.000, findes inden for forskellige former for tjenesteydelser (se tabel 7.4 og figur 7.7). En væsentlig del af dem er beskæftiget inden for social- og sundhedsvæsen, nemlig 337.000 svarende til 28 pct. af alle beskæftigede kvinder. Færre end hver fjerde af de beskæftigede mænd findes inden for tjenesteydelser, og kun 5 pct. af dem findes inden for social- og sundhedsvæsen. Fremstillingsvirksomhed er et af de områder, der beskæftiger en større del af mændene end af kvinderne, henholdsvis 23 pct. og 13 pct. af de beskæftigede. Også forsynings-, bygge- og anlægsvirksomhed har en større del af de beskæftigede mænd end af de beskæftigede kvinder, henholdsvis 10 og 2 pct.

Inden for alle branchegrupper i tabel 7.4 har kvinder højere deltidsfrekvens end mænd. Det ses også, at der ikke er sket væsentlige forskydninger med hensyn til kønsfordelingen for de forskellige branchegrupperes beskæftigede fra 1984 til 1993.

Figur 7.7

Beskæftigede kvinder og mænd fordelt efter branche 1993

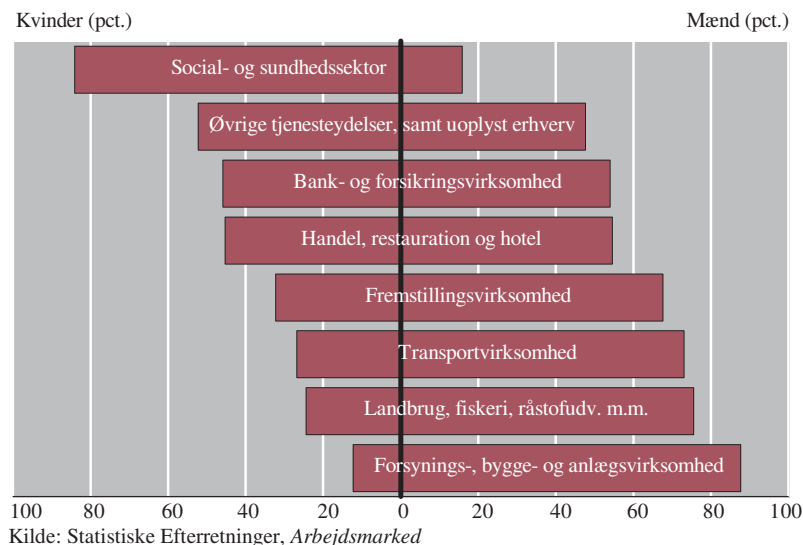

Kilde: Se tabel 7.1

Figur 7.8 illustrerer hvilke brancher, der er særlig domineret af kvinder eller mænd.

Figur 7.8

Procenten af kvinder og mænd inden for forskellige brancher 1993

Offentligt ansatte

Som helhed er gruppen af offentligt ansatte domineret af kvinder. Dette gælder i særlig grad ansatte i kommuner og amtskommuner, hvor henholdsvis 72 og 73 pct. af de beskæftigede er kvinder (se figur 7.9). Disse to områder rummer social- og sundhedssektoren, der især beskæftiger mange kvinder (se tabel 7.4), se dog anmærkningen under tabel 7.5. I staten er kun 37 pct. af de beskæftigede kvinder. Kvindeandelen blandt de offentligt beskæftigede er steget siden 1980. Undtaget herfra er amtskommunerne.

Tabel 7.5

Offentligt ansatte kvinder og mænd, 1980 og 1993

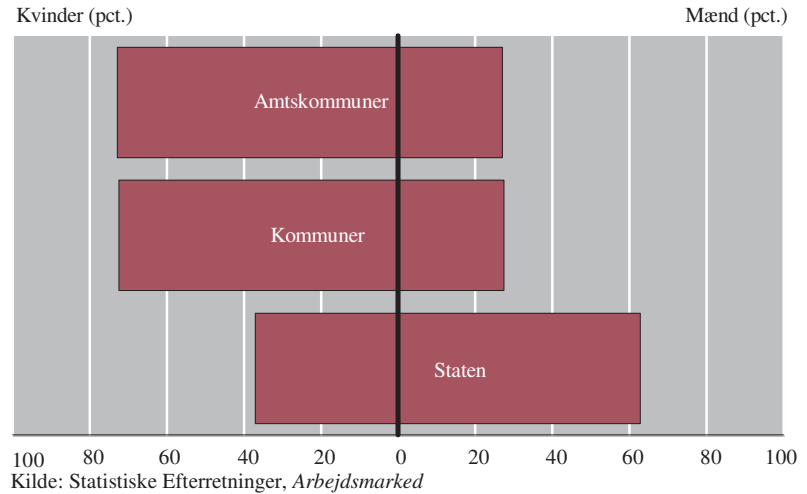
	1980			1993		
	Kvinder	Mænd	I alt	Kvinder	Mænd	I alt
	1 000 personer					
I alt	469	301	769	521	289	811
Staten	71	141	212	70	119	190
Kommuner	297	129	425	338	128	466
Amtskommuner	101	32	132	113	42	155

Anm. Også personer med sekundær beskæftigelse i det offentlige er talt med her, i modsætning til i tabel 7.4, hvor alle beskæftigede er fordelt efter deres primære beskæftigelse. Tallene i disse to tabeller kan derfor ikke direkte sammenholdes.

Kilde: Statistiske Efterretninger, *Arbejdsmarked*

Figur 7.9

Procenten af kvinder og mænd i de tre offentlige sektorer 1993

Tabel 7.6

Kvinder og mænds medlemstal i større lønmodtagerorganisationer

Forbund	1985			1993		
	Kvin- der	Mænd	I alt	Kvin- der	Mænd	I alt
	— pct. —	—	1.000	— pct. —	—	1.000
Kvindeligt Arbejderforb.	100	0	101	100	0	93
Dansk Sygeplejeråd	97	3	41	96	4	50
Pædagogisk Medhj. Forb.	87	13	23	89	11	31
Forb. af Off. Ansatte	87	13	189	88	12	198
Børne- og Ungdoms- pædagogernes Landsorg.	88	12	24	85	15	39
Handels- og Kontor- funktionærernes Forb.	76	24	310	75	25	362
Beklædnings- og Tekstilarbejderforb.	80	20	33	71	29	27
Danmarks Lærerforening	56	44	65	61	39	59
Murerforbundet	0	100	13	0	100	13
El-forbundet	0	100	24	1	99	30
Dansk Metalarbejderforb.	1	99	139	2	98	144
Dansk Politiforbund	3	97	7	6	94	8
Snedker- og Tømrerforb.	9	91	47	8	92	47
Dansk Ingeniørforening	5	95	11	13	88	16
Malerforbundet	8	92	14	14	86	14
Specialarbejderforbundet	8	92	317	15	85	299

Kilde: Statistisk Årbog

Dansk Sygeplejeråd har næsten ingen mandlige medlemmer

I tabel 7.6 ses eksempler på større lønmodtagerorganisationer, hvor der er en skæv fordeling af medlemstallene mellem kvinder og mænd. I perioden fra 1985 til 1993 er der kun kommet få mænd ind i de store kvindedominerede forbund. I Dansk Sygeplejeråd er 4 pct. af medlemmerne mænd i 1993 mod 3 pct. i 1985. Børne- og Ungdomspædagogerne Landsorganisation har 15 pct. mandlige medlemmer i 1993 mod 12 pct. i 1985. I HK er 25 pct. mænd i 1993 mod 24 pct. i 1985.

Dansk Metalarbejderforbund har næsten ingen kvindelige medlemmer

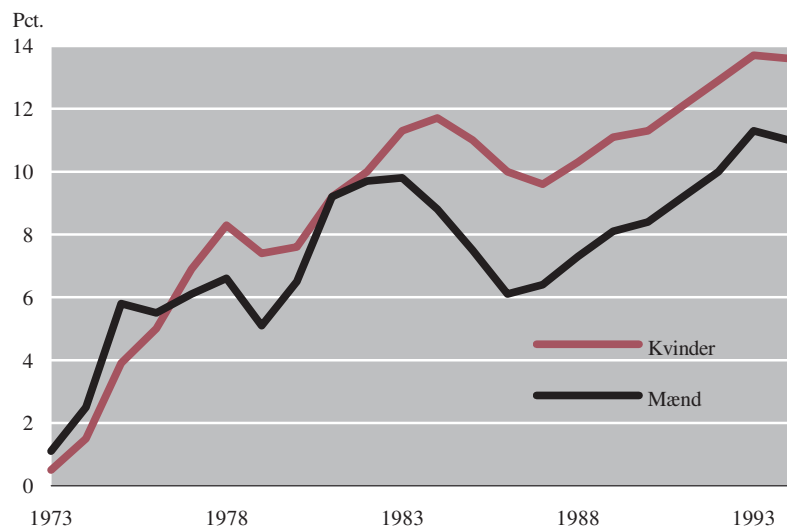
I Dansk Metalarbejderforbund er kun 2 pct. af medlemmerne kvinder i 1993 mod 1 pct. i 1985. I andre mandsdominerede forbund som Dansk Ingeniørforening og Specialarbejderforbundet er andelen af kvindelige medlemmer steget lidt mere (7 procentpoint) i perioden fra 1985 til 1993.

Arbejdsløshed størst for kvinder

Siden omkring 1976 har arbejdsløsheden været en del højere for kvinder end for mænd, bortset fra 1981 (se figur 7.10). Derefter har udviklingen været parallel for kvinder og mænd, dog med en arbejdsløshed for kvinder på omkring 3 procentpoint højere end for mænd.

Figur 7.10

Arbejdsløse i procent af arbejdsstyrken 1973-1994

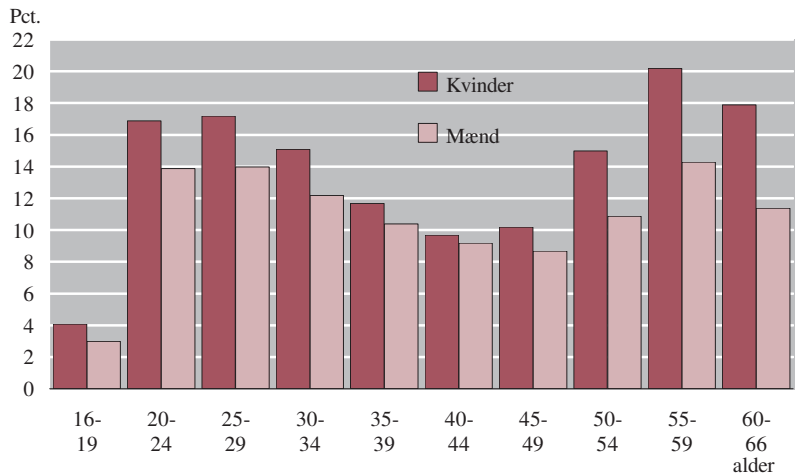

Kilde: Statistisk tiårsoversigt samt Statistiske Efterretninger, *Arbejdsmarked*

Mens kvinder udgør 46 pct. af de beskæftigede personer, udgør de 51 pct. af de arbejdsløse. For de 16-66-årige under ét udgør de arbejdsløse i 1994 14 pct. af arbejdsstyrken for kvinder mod 11 pct. for mænd. I alle aldersgrupper er arbejdsløsheden størst for kvinder (se figur 7.11). Mindst er forskellen mellem kvinder og mænd i aldersgruppen 40-44 år. Særlig stor er forskellen for aldersgruppen over 50 år.

Figur 7.11

Arbejdsløshedsprocent for kvinder og mænd efter alder, 1994

Kilde: ABBA (Arbejdsstatistisk Databank)

Tabel 7.7

Arbejdsløshedsprocent og forsikrede kvinder og mænd i forskellige A-kasse-grupper, gennemsnit for 1994

	Arbejds- løshed		Arbejds- løsheds- forsikrede		
	Kvinder	Mænd	I alt	Kvinder	Mænd
	pct.			— 1 000 pers. —	
I alt forsikrede	14	12	13	1 071	1 117
Selvstændige	9	5	7	65	119
Akademikere	12	9	10	51	93
Funktionærer og tjenestemænd mv.	6	6	6	251	118
HK's A-kasse	16	13	15	229	63
Tekniske funktionærer mv.	15	8	10	40	139
Byggefagene	19	12	12	5	78
Metalarbejdernes A-kasse	22	11	11	2	110
Specialarbejdernes A-kasse	35	19	22	43	242
Kvindeligt arbejderforbunds A-kasse	23	.	23	84	0
Fremstillingsfag	23	13	16	37	60
Uspecificeret A-kasse	14	14	14	264	95

Kilde: Se figur 7.11

I tabel 7.7 ses arbejdsløshedsprocenter for kvinder og mænd i forskellige grupper af arbejdsløsheds-kasser. I ingen af dem har mænd den største ledighed. Der er en tendens til, at kvinder har størst arbejdsløshed i for-

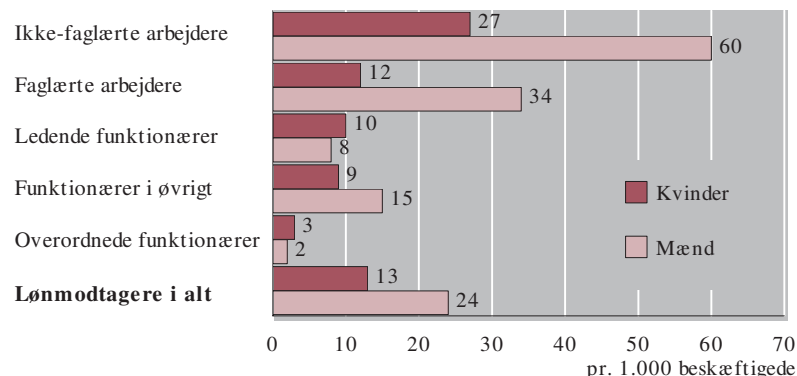
hold til mænd i de mest mandedomnærede brancher fx metalarbejdernes og specialarbejdernes A-kasser.

Mænd har størst risiko for en arbejdsulykke

Selv om man tager højde for forskelle mellem kønnenes placering efter stilling på arbejdsmarkedet, finder man, at mænd har meget større risiko end kvinder for at komme ud for en arbejdsulykke (se figur 7.12). Figuren viser hvor mange arbejdsulykker, der anmeldes til Arbejdstilsynet pr. 1.000 beskæftigede. Risikoen for at komme ud for en arbejdsulykke er størst blandt faglærte og ikke-faglærte arbejdere. Blandt ikke-faglærte arbejdere har mænd dobbelt så stor risiko som kvinder for at komme ud for en arbejdsulykke og blandt faglærte 3 gange så stor risiko.

Figur 7.12

Arbejdsulykker pr. 1.000 beskæftigede kvinder og mænd 1993

Anm. Antal beskæftigede kvinder og mænd opdelt efter stilling og branche, som er baggrundsplysninger til figur 7.12, 7.13, 7.14 fremgår af afsnittets tabel 7.3 og 7.4.

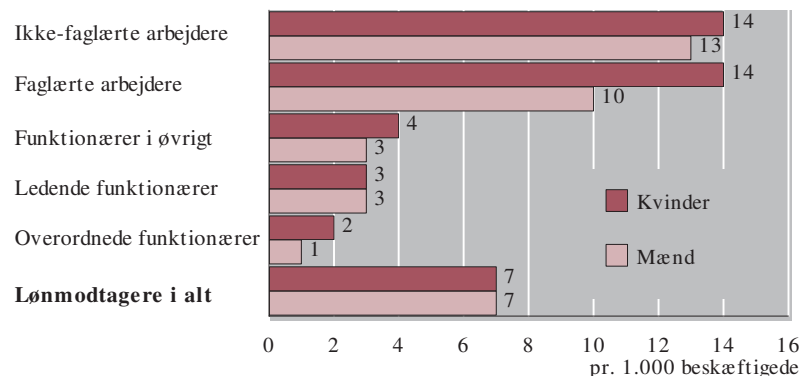
Kilde: Arbejdstilsynet, Arbejdsskaderegisteret

Kvindelige arbejdere har størst risiko for arbejds-sygdomme

De arbejdsbetingede sygdomme, der anmeldes til Arbejdstilsynet, viser, at risikoen for at pådrage sig en arbejdsbetinget sygdom også er størst blandt ikke-faglærte og faglærte arbejdere, og navnlig faglærte kvinder har en større risiko end mænd (se figur 7.13).

Figur 7.13

Arbejdsbetingede sygdomme pr. 1.000 beskæftigede kvinder og mænd 1993

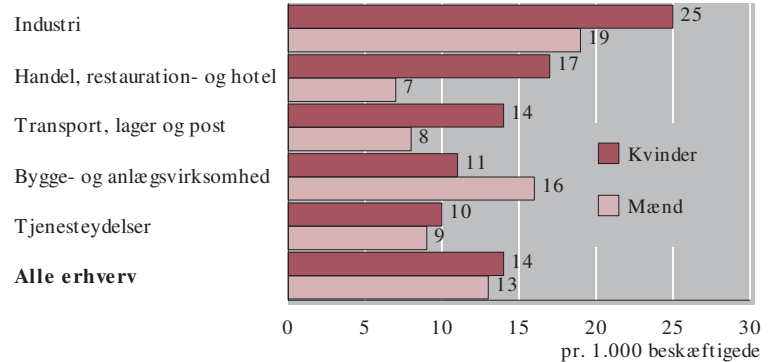
Kilde: Arbejdstilsynet, Arbejdsskaderegisteret

Kvinder i industrien har størst risiko for arbejdsbetingede sygdomme

Figur 7.14

Ikke-faglærte kvinders risiko for at erhverve sig en arbejdsbetinget sygdom er større end mænds især inden for industri, handel, restauration og transport. Mænd har derimod større risiko end kvinder inden for bygge- og anlægsvirksomhed (se figur 7.14).

Arbejdsbetingede sygdomme pr. 1.000 beskæftigede ikke-faglærte kvinder og mænd 1993

Kilde: Arbejdstilsynet, Arbejdsskaderegisteret

Mænd oftere udsat for fysiske og kemiske belastninger

En undersøgelse af arbejdsmiljøet fra 1990¹ viser tillige forskelle i det fysiske og psykiske arbejdsmiljø for kvinder og mænd. Mænd rapporterer hyppigere end kvinder om problemer som støj, vibrationer, temperatursvingninger, kulde, kemiske midler som metalstøv og opløsningsmidler samt tunge løft og fysisk krævende arbejdsstillinger. Kvinder beretter derimod oftere end mænd, at de er udsat for tør luft, rengøringsmidler og mange vridninger i kroppen.

Kvinder har oftest gener i nakke og skuldre

Undersøgelsen af arbejdsmiljøet viser tillige, at sygdomme i muskler, knogler og led er de hyppigst forekommende helbredsgener. Ca. halvdelen af kvinderne mod 30 pct. af mændene rapporterer, at de har haft besvær inden for de seneste 7 dage med nakke, skuldre eller lænderyg.

Mænd kan selv bestemme arbejdstempoet

Af forskelle i det psykiske arbejdsmiljø kan nævnes, at 65 pct. af mændene mod 54 pct. af kvinderne mener, at de selv kan bestemme arbejdstempoet. Til gengæld oplyser 34 pct. af mændene mod 19 pct. af kvinderne, at i hovedparten af arbejdstiden kan fejl betyde risiko for egen og andres helbred eller evt. være meget kostbare.

Kvinder er mere bekymrede for arbejdsløshed end mænd

Generelt oplever kvinderne større mulighed for at få råd, støtte og hjælp af arbejdskammerater. Kvinder i alle aldersklasser er dog mere bekymrede end mænd for at blive ramt af arbejdsløshed eller blive forflyttet. 37 pct. af kvinderne mod 25 pct. af mændene mener fx, at de ikke kan få nyt job.

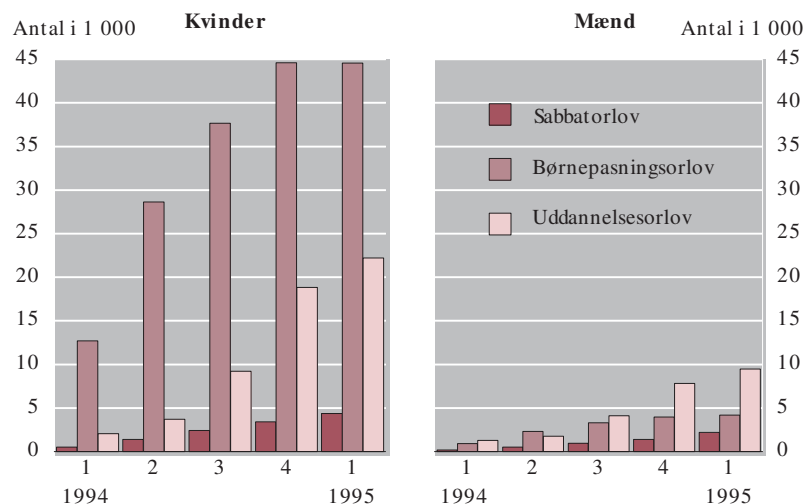
¹ Lønmodtagernes arbejdsmiljø, bind II, Arbejdsmiljøfonden 1990

Hver tiende på børnepasningsorlov er en mand

Blandt arbejdsmarkedsreformens orlovsmuligheder har børnepasningsorloven haft størst tilslutning med 48.793 på orlov (målt som fuldtidsdeltagere i 1. kv. 1995), mens der var 31.771 på uddannelsesorlov og kun 6.669 på sabbatorlov (se tabel 7.8). Der er langt flere kvinder end mænd, der udnytter orlovsmulighederne (se figur 7.15). 9 ud af 10 på børnepasningsorlov i 1. kv. 1995 var kvinder, mens 7 ud af 10 på uddannelses- eller sabbatorlov var kvinder. Til gengæld er kun hver tredje af de 14.713, der fik etablerings- eller igangsætningsydelse, kvinder.

Figur 7.15

Kvinder og mænd på orlov 1. kv. 1994 til 1. kv. 1995

Kilde: Danmarks Statistiks Arbejdsmarkedspolitiske foranstaltningstatistik

Tabel 7.8

Personer på orlov samt med etableringsydelse 1. kv. 1995

	Fra beskæftigelse			Fra arbejdsløshed		
	Kvin- der	Mænd	Antal i alt	Kvin- der	Mænd	Antal i alt
	pct.			pct.		
Sabbatorlov	66	34	6 669	.	.	.
Børnepasningsorlov	92	8	23 636	91	9	25 157
Uddannelsesorlov	75	25	9 345	68	32	22 426
Etablerings- og igangsætningsydelse	.	.	.	33	67	14 713

Anm. Arbejdsmarkedsreformen, der trådte i kraft 1. januar 1994, gav bl. a. mulighed for orlov til børnepasning, uddannelse, sabbat samt ydelser til etablering og igangsætning, jf. Aktivering og arbejdsløshed, Betænkning nr. 1259.

Opgørelsenheden i tabel 7.8 og figur 7.15 er det gennemsnitlige antal fuldtidsdeltagere i kvartalet. De opgøres som summen af de enkelte deltagers deltagelsesgrad, der udregnes som forholdet mellem de dage i kvartalet en person deltager og kvartalets dage ganget med forholdet mellem antal ugentlige timer, personen deltager, og det mulige antal timer i ordningen.

Kilde: Danmarks Statistiks Arbejdsmarkedspolitiske foranstaltningstatistik

8. Indkomst

Indkomster opgøres dels for familier og dels for personer. Visse indkomststyper kan dog ikke fordeles på personer, det gælder fx formueindkomster, boligstøtte og familieydelse til børn og unge.

Tabel 8.1

Gennemsnitlig samlet familieindkomst før skat i 1990, 1991 og 1992

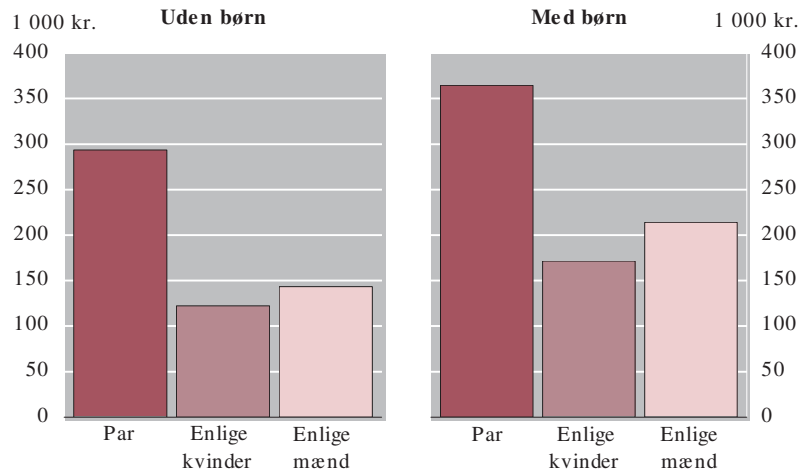
	1990	1991	1992
	————— 1 000 kr. —————		
Par	299	310	323
Uden børn	270	281	294
Med børn	339	349	365
Enlige kvinder	122	125	130
Uden børn	115	119	123
Med børn	163	163	172
Enlige mænd	138	142	146
Uden børn	136	140	144
Med børn	202	204	215

Kilde: Indkomster og formuer 1991 og 1992

Indkomster kan være af forskellige typer. Der er primærindkomster i form af lønindkomst og overskud af virksomhed. Der er overførselsindkomster i form af efterløn, pensioner, kontanthjælp og andre bistandsydelse og endelig er der formueindkomster.

Samlet familieindkomst omfatter primærindkomster, overførselsindkomster og formueindkomster.

Figur 8.1

Gennemsnitlig samlet familieindkomst før skat i 1992

Kilde: Se tabel 8.1

Familieindkomst

Parfamilier har højere gennemsnitlig indkomst end enlige (se tabel 8.1 og figur 8.1), hvilket er naturligt, da der som regel er to personer med indkomst i parfamilien.

Børnefamilier har højere gennemsnitlig indkomst end tilsvarende familier uden børn. Dette kan til dels forklares med, at blandt familier uden børn udgør studerende og pensionister betydelige grupper.

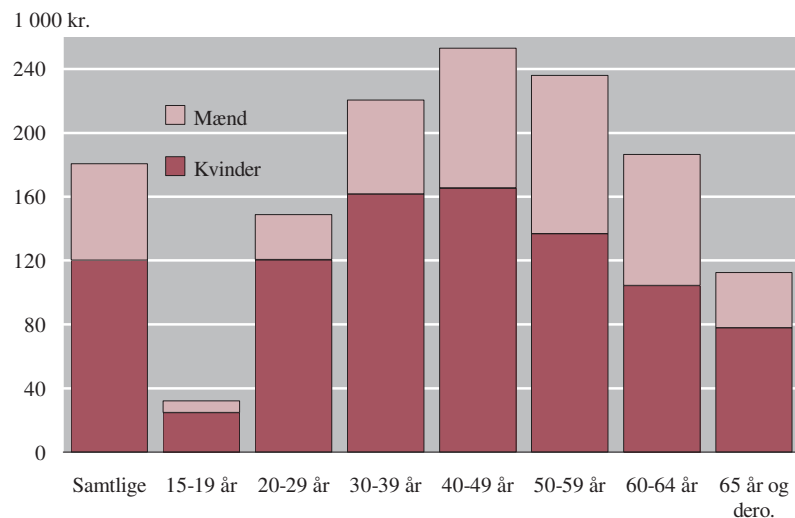
Enlige mænd med børn har en gennemsnitlig indkomst, som ligger ca. 25 pct. højere end for enlige kvinder med børn. Der skal bemærkes, at kvinder i gennemsnit har flere hjemmeboende børn end mænd, og at der derfor hos enlige kvinder med børn er flere personer om at dele indkomsten.

Personindkomst

Det kan være vanskeligt at sammenligne indkomster mellem personer, da indkomsten er afhængig af mange bagvedliggende faktorer bl.a. alder, uddannelse, erhverv og arbejdstid. Der er dog nogle generelle ting, som kan læses ud fra indkomststatistikken.

Mænd har højere indkomst end kvinder

I alle aldersklasser har mænd højere indkomst end kvinder (se tabel 8.2 og figur 8.2). Forskellen er mindst blandt de unge og størst i aldersklasserne 40-64 år.

Figur 8.2**Gennemsnitlig personindkomst for kvinder og mænd fordelt på alder, 1992**

Kilde: Se tabel 8.2

Personindkomst omfatter primærindkomster samt overførselsindkomster, bortset fra boligstøtte og familieydelse til børn og unge.

Tabel 8.2

Gennemsnitlig personindkomst fordelt på beløbsarter, køn og alder 1992

	Antal per- soner	Primær- indkomst		Overførsels- indkomst			Per- son ind- komst i alt
		Løn mv.	Virk- som- heds- over- skud mv.	Dag- penge o.l.	Efter- løn og pen- sioner	Bi- stands- ydelse ser	
	1 000	1 000 kr.					
Kvinder							
Samtlige	2179	79	4	9	22	5	120
15-19 år	162	21	0	0	0	3	25
20-29 år	384	89	1	15	1	14	121
30-39 år	365	132	4	15	3	7	162
40-49 år	386	136	9	10	6	3	166
50-59 år	286	97	10	12	15	2	137
60-64 år	124	35	5	4	59	1	105
65 år og dero.	472	4	1	0	72	0	78
Mænd							
Samtlige	2087	128	19	7	21	5	181
15-19 år	171	29	0	0	0	2	32
20-29 år	405	123	3	11	2	10	149
30-39 år	382	183	17	10	3	6	221
40-49 år	398	197	35	8	5	4	253
50-59 år	284	169	39	11	12	3	236
60-64 år	115	87	27	4	65	1	187
65 år og dero.	331	13	9	0	89	0	113

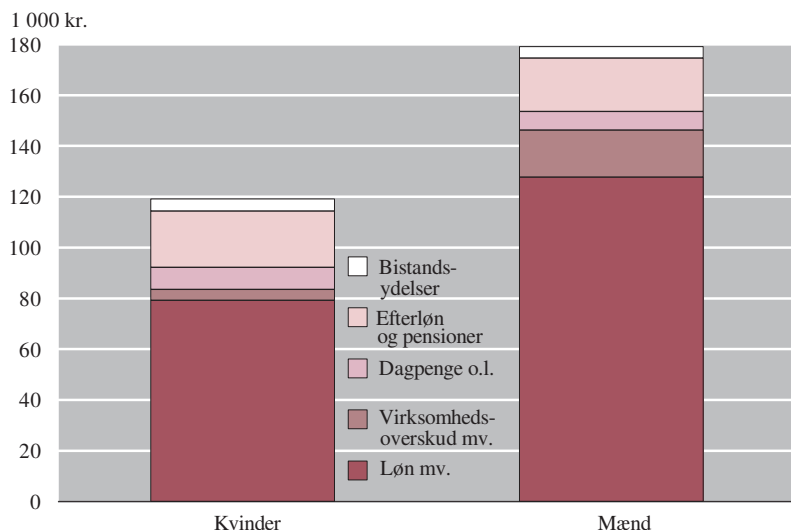
Kilde: *Indkomster og formuer 1992*

Afstanden mellem mænds og kvinders indkomst er størst for primærindkomsterne (løn mv.), hvor mændenes gennemsnitlige indkomst er 75 pct. højere end kvindernes (se tabel 8.2 og figur 8.3). Denne forskel viser, foruden lønforskelle, det forhold, at mænd bruger megen tid på betalt arbejde, mens kvindernes tid i større udstrækning går til ubetalt arbejde.

Overførselsindkomsterne ligger gennemsnitligt en smule højere for kvinder end for mænd. Forskellen er dog ikke stor.

Figur 8.3

Gennemsnitlig personindkomst fordelt på beløbsarter for kvinder og mænd, 1992

Kilde: Se tabel 8.2

Løn

Løn er den vigtigste indkomstkilde for både kvinder og mænd. Lønstatistikken giver mulighed for at sammenligne løn for kvinder og mænd inden for forskellige grupper. Disse grupper er dog ikke altid homogene, hvilket giver vanskeligheder ved tolkning af tallene.

Ikke-faglærte kvinder får lavere løn ...

Ikke-faglærte arbejdere er en relativt homogen gruppe, for hvilken det vil være naturligt at sammenligne timelønnen for kvinder og mænd

Kvindelige arbejders timeløn ligger i 1970 på 79 pct. af mændenes (se tabel 8.3). Igennem 1970'erne nærmer kvindernes løn sig mændenes, og i 1980 får kvinder gennemsnitligt 91 pct. af den timeløn, mænd får. I 1980'erne ses en stagnation i udviklingen - eller ligefrem en øget afstand mellem kvinders og mænds timeløn. I 1992 er kvinders timeløn 89 pct. af mænds.

... også inden for samme branche

Timefortjensten for ikke-faglærte kvindelige tekstilarbejdere er i 1992 99,04 kr. sammenlignet med mænds 118,94 kr., og kvindelige bryggeriarbejdere tjener 128,15 kr. pr time, mens mændene tjener 132,36 pr. time (se tabel 8.4).

Tabel 8.3

Kvindens løn i forhold til mænds for ikke-faglærte arbejdere og funktionærer 1970-1992.

	Ikke-faglærte arbejdere		Funktionærer	
	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd
1970	79	100		100
1972	82	100		100
1974	88	100		100
1976	90	100	66	100
1978	91	100	69	100
1980	91	100	70	100
1982	90	100	74	100
1984	90	100	73	100
1986	88	100	73	100
1988	88	100	73	100
1990	89	100	73	100
1992	89	100	73	100

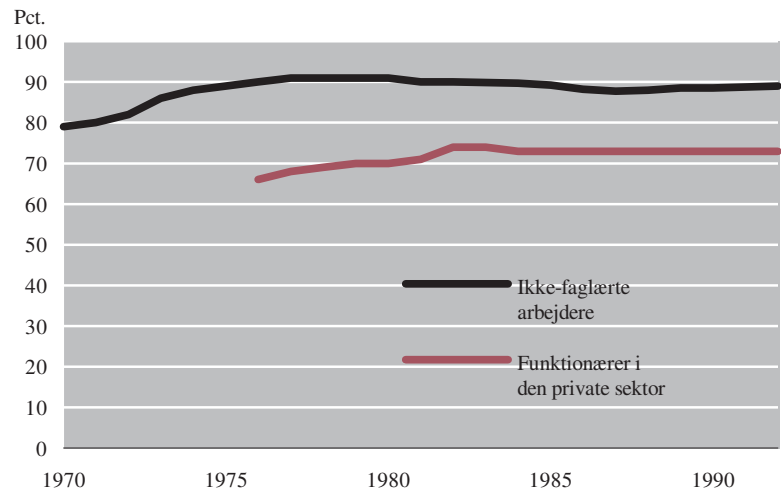
Anm. Statistikken vedrører personer beskæftiget hos medlemmer af Dansk Arbejdsgiverforening.

Kilde: *Statistisk Årbog*, diverse årgange

Løn er for ikke-faglærte arbejdere timefortjensten inklusive feriepenge og andre tillæg, men eksklusive overtidstillæg og sygedagpenge.

Løn for funktionærer vedrører gennemsnitlig månedsløn for heltidsansatte funktionærer og er inklusive feriegodtgørelse, men eksklusive overarbejdsbetaling, værdi af fribolig, fri bil o.l.

Figur 8.4

Kvindens løn i forhold til mænds for ikke-faglærte arbejdere og funktionærer 1970-1992.

Kilde: Se tabel 8.3

Tabel 8.4

Gennemsnitlig timefortjeneste for ikke-faglærte arbejdere 1992

	Kvinder	Mænd
	kr.	
Bryggeriarbejdere	128	132
Gummiindustriarbejdere	112	115
Jern- og Metalarbejdere	107	117
Keramikarbejdere	122	126
Skotøjsarbejdere	95	96
Tekstilarbejdere	99	119

Kilde: *Statistisk Årbog 1995*

Også blandt funktionærerne har mænd den højst løn ...

Der er stor lønforskellen mellem kvindelige og mandlige funktionærer i de private erhverv. I 1976 var gennemsnitslønnen for kvindelige funktionærer kun 66 pct. af gennemsnitslønnen for mænd. I 1992 er kvinderne nået op på at tjene 73 pct. af mændenes løn (se tabel 8.3 og figur 8.4). Det skal understreges, at funktionærgruppen er en meget uhomogen gruppe, som indeholder alt fra kontorassistenter til direktører. Tallene er derfor meget afhængige af, hvor mange kvinder og mænd der er i de enkelte grupper. I tabel 8.5 er medianlønnen for nogle af de store funktionærgrupper i de private erhverv vist. I alle grupper ligger kvinders medianløn lavere end mænds.

Tabel 8.5

Funktionærløn i forskellige stillingsgrupper 1992 (medianløn)

	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd
	kr. pr. mdr.		antal	
Edb-programmør	21 500	23 900	641	1 879
Ekspedient	12 100	13 500	8 193	4 663
Ingeniør	24 400	28 700	860	12 450
Kontorassistent	15 500	16 600	24 260	3 795
Salgsassistent	15 900	17 700	3 473	4 275
Teknisk assistent	16 300	19 000	2 394	1 862

Kilde: *Statistisk Årbog 1995*

Medianløn defineres som den løn, der deler en gruppe funktionærer i den højst og den lavest lønnede halvdel.

... og det samme gælder for offentligt ansatte

Som det fremgår af tabel 8.6, ligger kvinders gennemsnitlige løn blandt de offentlige ansatte lavere end mænds. Forskellen er lidt større for de kommunalt ansatte end de statsansatte. I perioden 1983-1993 kan der ses en lille tilnærmelse mellem kvinders og mænds løn.

I 1993 var den gennemsnitlige årsløn for statsansatte kvinder 88 pct. af mændenes. De kommunalt ansatte kvinder havde gennemsnitligt kun 85

pct. af deres mandlige kollegaers løn (se tabel 8.7). Der gælder også her, at såvel statsansatte som kommunalt ansatte består af mange forskellige typer af ansatte med forskellige lønniveauer. For akademikere, som er en mere homogen gruppe, er forskellene mindre. Kvindelige akademikere i staten har en løn som svarer til 94 pct. af mændenes, og i kommunerne er den 91 pct. af mændenes.

Tabel 8.6

Kvindens løn som pct. af mænds løn for stats- og kommunalt ansatte 1983-1993

	Statsansatte		Kommunalt ansatte	
	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd
	pct.			
1983	86	100	81	100
1984	87	100	82	100
1985	86	100	83	100
1986	86	100	82	100
1987	86	100	83	100
1988	86	100	84	100
1989	86	100	83	100
1990	87	100	83	100
1991	87	100	84	100
1992	88	100	85	100
1993	88	100	85	100

Kilde: *Statistisk Årbog*, diverse årgange

Tabel 8.7

Kvindens løn som pct. af mænds løn for stats- og kommunalt ansatte 1993

	Statsansatte		Kommunalt ansatte	
	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd
	pct.			
Samtlige ansatte				
Fast løn	90	100	87	100
Tillæg	53	100	52	100
heraf overarbejde	58	100	32	100
Samlet løn	88	100	85	100
Akademikere				
Fast løn	93	100	92	100
Tillæg	107	100	81	100
heraf overarbejde	102	100	79	100
Samlet løn	94	100	91	100

Kilde: *Statistisk Årbog 1995*

Pension

Der er på pensionsområdet mangel på statistik der er egnet til at belyse pensionsforskelle mellem kvinder og mænd.

Af tabel 8.2 og figur 8.3 fremgår, at kvinder i alderen 60-64 år har en gennemsnitlig indkomst i form af efterløn og pension, som udgør 90 pct. af hvad mænd i samme alder har. Over 65 årsalderen er forskellen større, her er kvinders pensionsindkomst kun 80 pct. af mænds.

Kvinder og mænd får den samme folkepension, men andre pensioner er tit knyttet til omfanget af tidligere erhvervsaktivitet.

Deltidsarbejde og perioder uden erhvervsaktivitet, blandt andet i form af orlovsperioder, mindsker arbejdsmarkedspensionen for kvinder mere end for mænd.

Dertil kommer, at kvinder i gennemsnitligt lever længere. Det betyder, i en del tilfælde, mindre årlige udbetalinger af en given pensionsopsparing for kvinder end for mænd, da udbetalingerne til kvinder forudsættes at skulle strække sig over flere år end til mænd.

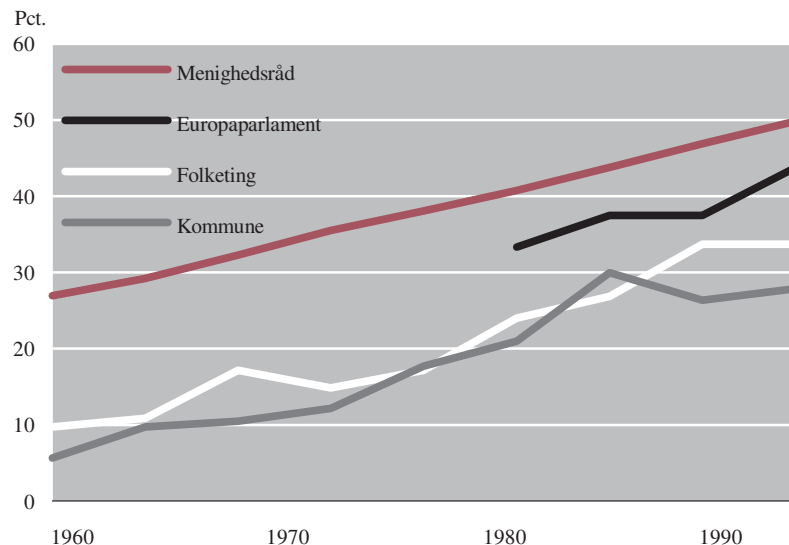
9. Valg

I 1960 var hver tiende i Folketinget en kvinde

Kvinderne har siden 1960 i stigende grad gjort sig gældende ved de forskellige typer valg (se figur 9.1). I 1960 blev der kun valgt 10 pct. kvinder ind i folketinget og 6 pct. kvinder blev valgt ved kommunevalget i 1962. Ved folketingsvalgene og de amtskommunale valg er andelen af opstillede kvindelige kandidater steget i mindre udstrækning end antallet af valgte kvinder i perioden fra 1960 til 1994 (se tabel 9.1 og 9.4).

Figur 9.1

Andele valgte kvinder ved valgene 1960-1994

Kilde: Tabel 9.1, 9.3, 9.4, 9.5 og 9.6

I 1994 er hver tredje i Folketinget en kvinde

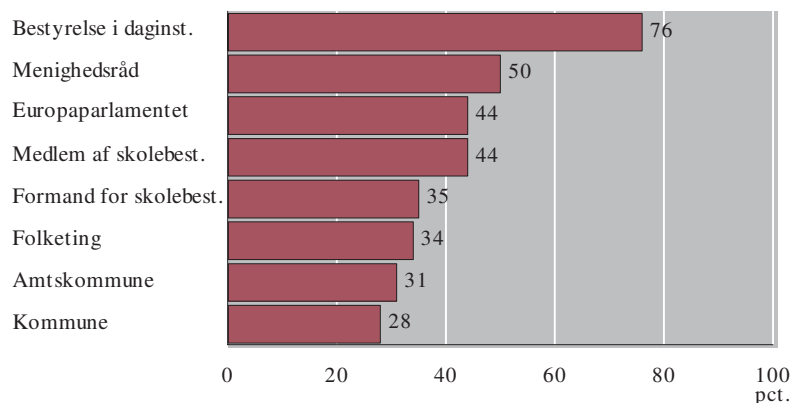
I det politiske liv er kvinderne bedst repræsenteret i Europa-parlamentet (se tabel 9.3). Ved valget i 1994 er man tæt på en ligelig fordeling af kvinder og mænd, idet der bliver valgt 44 pct. kvinder. Ved Folketingsvalget i 1994 bliver der derimod kun valgt 34 pct. kvinder. Kvinderne er generelt en smule dårligere repræsenteret ved valgene til amtskommuner og kommuner (se figur 9.2).

Kvinder står svagt ved indirekte valg

Der er stadig et stykke vej endnu inden de politiske poster er ligeligt fordelt mellem kvinder og mænd (se tabel 9.2). Den laveste repræsentation af kvinder finder man blandt borgmestre i kommunerne. Kun 10 pct. af borgmestrene er kvinder efter valget i 1993, mens 28 pct. af de valgte til kommunalbestyrelserne er kvinder (se tabel 9.5). Blandt amtsborgmestrene bliver der i 1993 valgt 21 pct. kvinder, mens 31 pct. af amtsrådenes medlemmer er kvinder (se tabel 9.4). I 1995 er andelen af kvindelige ministre i regeringen Nyrup Rasmussen dog på 35 pct. og andelen af kvindelige medlemmer af folketingsudvalg på 34 pct. Dette er på niveau med andelen af folketingsmedlemmer, som er på 34 pct.

Figur 9.2

Andel kvinder ved forskellige valg omkring 1994

Kilde: Tabel 9.1, 9.3, 9.4, 9.5, 9.6, 9.7 og 9.8

Kvinderne er i overtal i bestyrelserne i børneinstitutionerne

Man finder til gengæld, at kvinderne gør sig mere gældende, når det handler om valg, der har betydning for nærmiljøet, fx. er halvdelen af medlemmerne af menighedsrådene kvinder (se tabel 9.6). I følge en stikprøveundersøgelse fra Undervisningsministeriet i 1994 er 44 pct. af medlemmerne af skolebestyrelserne kvinder, men som formand for bestyrelserne er der kun 35 pct. kvinder (se tabel 9.7). En undersøgelse fra Dansk Pædagogisk Institut tyder på, at mellem 2/3 og 3/4 af medlemmerne af bestyrelserne i daginstitutionerne er kvinder (se tabel 9.8).

Tabel 9.1

Folketingsvalg

	Valgte medlemmer			Opstillede kandidater		
	Kvinder	Mænd	I alt	Kvinder	Mænd	I alt
	pct.			pct.		
1960	10	90	175	12	88	875
1964	10	90	175	13	87	988
1966	11	89	175	13	87	1 025
1968	11	89	175	14	86	1 156
1971	17	83	175	16	84	858
1973	15	85	175	16	84	1 128
1975	16	84	175	18	82	1 112
1977	17	83	175	20	80	1 129
1979	24	76	175	22	78	1 087
1981	24	76	175	25	75	1 130
1984	27	73	175	26	74	1 139
1987	30	70	175	31	69	1 517
1988	31	69	175	31	69	1 195
1990	34	66	175	31	69	1 274
1994	34	66	175	30	70	940

Kilde: Statistisk Årbog, diverse årgange

Tabel 9.2

Valgte og politisk udpegede kvinder og mænd

	1985			1995		
	Kvinder	Mænd	Poster	Kvinder	Mænd	Poster
	—— pct. ——	——	antal	—— pct. ——	——	antal
EF/EU						
Kommissærer	0	100	17	25	75	20
Parlamentet ¹	40	60	15	43	56	16
Nordisk Råd						
Danske rådsmedl.	38	62	16	25	75	16
Staten:						
Ministre ²	24	76	21	35	65	20
Folketingsudvalg	31	69	169	36	64	412
Råd, nævn, udv. ³	16	84	...	28	72	1 740
heraf formænd	8	92	...	20	80	148
Bestyrelsesmedl. ⁴	24	76	1 074	29	71	1 418
Amterne: ⁵						
Borgmestre	0	100	14	21	79	14
Viceborgmestre	15	85	26	37	63	27
Kommunerne:						
Borgmestre	4	96	281	10	90	281
Viceborgmestre	17	83	447	17	83	546
Rådmænd	32	68	19	32	68	19

¹ Danske medlemmer opgjort juni 84 og juni 94. ² Ministre i regeringen Schlüter 1985 og regeringen Nyrup Rasmussen i 1995. ³ Omfatter både permanente og ikke permanente råd, nævn og udvalg. ⁴ Bestyrelsesmedlemmer omfatter medlemmer i henhold til bestyrelsesloven (1994). Opgjort 1990 og 1994. ⁵ Opgjort 19. nov. 85 og 16. nov. 93.

Kilde: *Kommunal årbogen* og materiale fra Statsministeriet og Ligestillingsrådet

Tabel 9.3

Valgene til Europa-parlamentet

	Valgte medlemmer			Opstillede kandidater		
	Kvinder	Mænd	I alt	Kvinder	Mænd	I alt
	—— pct. ——	——	antal	—— pct. ——	——	antal
1979	33	67	15	23	77	209
1984	38	63	16	27	73	188
1989	38	63	16	35	65	169
1994	44	56	16	31	69	183

Kilde: *Statistisk Årbog*, diverse årgange

Tabel 9.4

Amtskommunale valg

	Valgte medlemmer			Opstillede kandidater		
	Kvinder	Mænd	I alt	Kvinder	Mænd	I alt
	———— pct. ————	————	antal	———— pct. ————	————	antal
1962	2	98	301	8	92	2 423
1966	6	94	303	11	89	2 425
1970	9	91	366	16	84	2 101
1974	8	92	370	15	85	2 708
1978	15	85	370	20	80	2 901
1981	20	80	370	24	76	3 110
1985	29	71	374	27	73	3 175
1989	29	71	374	29	71	2 770
1993	31	69	374	29	71	2 515

Kilde: *Statistisk Årbog*, diverse årgange

Tabel 9.5

Kommunale valg

	Valgte medlemmer			Opstillede kandidater		
	Kvinder	Mænd	I alt	Kvinder	Mænd	I alt
	———— pct. ————	————	antal	———— pct. ————	————	antal
1962	6	94	11 414	10	90	38 609
1966	10	90	10 009	15	85	36 226
1970	10	90	4 677	17	83	21 612
1974	12	88	4 735	19	81	24 203
1978	18	82	4 759	23	77	23 821
1981	21	79	4 769	27	73	23 789
1985	30	70	4 773	29	71	21 758
1989	26	74	4 737	31	69	19 593
1993	28	72	4 704	30	70	17 688

Kilde: *Statistisk Årbog*, diverse årgange

Tabel 9.6

Menighedsrådsvalg

	Valgte medlemmer i alt			Valgte i kredse med afstemning		
	Kvinder	Mænd	I alt	Kvinder	Mænd	I alt
	pct.		antal	pct.		antal
1961	27	73	15 720
1965	29	71	15 844
1969	32	68	16 095	29	71	3 114
1973	36	64	16 298	33	67	3 381
1977	38	62	16 665	35	65	3 326
1980	41	59	16 696	40	60	3 663
1984	44	56	16 839	40	60	4 285
1988	47	53	16 986	45	55	3 920
1992	50	50	17 049	47	53	3 476

Kilde: *Statistisk Årbog*, diverse årgange

Tabel 9.7

Skolebestyrelser, 1993

	Kvinder	Mænd
	pct.	
Medlem af skolebestyrelsen	44	56
Formand for skolebestyrelsen	35	65

Anm. Opgjort på grundlag af en undersøgelse gennemført på 59 skoler i 28 kommuner landet over i 1993. Der var 260 svar fra medlemmer og 50 fra formænd af skolebestyrelser. Kilde: *Decentralisering og selvforvaltning i folkeskolen*, Folkeskoleafdelingen, Undervisningsministeriet, 1994.

Tabel 9.8

Bestyrelser i daginstitutioner, 1994

	Medlem af bestyrelse		Svarfordeling i undersøgelsen	
	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd
	pct.			
Kommunale institutioner	76	24	84	16
Selvejende institutioner	63	37	79	21

Anm. Opgjort på grundlag af en undersøgelse gennemført på 60 kommunale og 20 selvejende institutioner i landets 14 amter fordelt på vuggestuer, børnehaver og integrerede institutioner. Undersøgelsen er baseret på et spørgeskema til alle forældre, kun 51 pct. af forældrene svarende til 1.079 har besvaret skemaet. Der var svar fra 235 medlemmer af bestyrelser i kommunale og 68 i selvejende institutioner.

Kilde: *Kan vi bestemme det? Forældrebestyrelser i daginstitutioner*, Dansk Pædagogisk Institut, 1995.

10. Ledelse og indflydelse

Ledelse og holdningspåvirkning

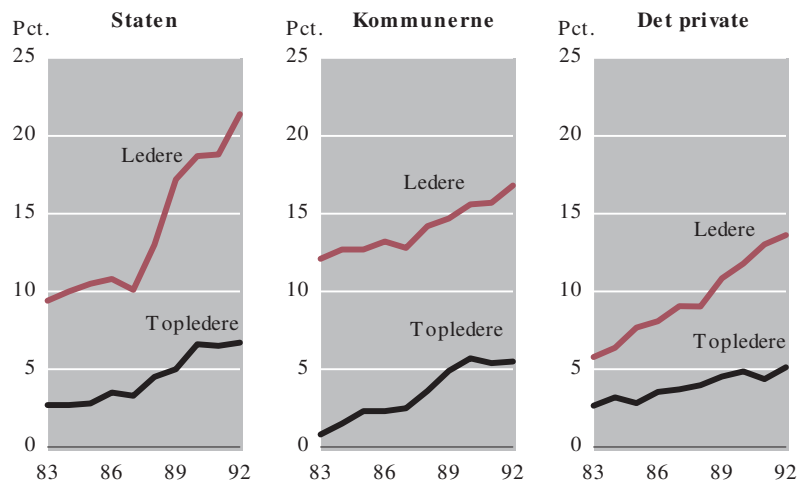
Nogle mennesker har igennem deres ansættelse stor indflydelse på andre menneskers jobsituation samt andres holdninger til og valg af fremtidig levevej. De, der besidder en sådan indflydelse, er dels ledere i virksomheder og dels personer, der beskæftiger sig med at undervise og vejlede børn og unge.

Få kvindelige topcheferne

Fordelingen af ledende stillinger mellem kvinder og mænd i såvel det private som det offentlige erhvervsliv viser, at jo højere man bevæger sig op i stillingshierakiet, jo mere dominerer mændene. Der er kommet flere kvindelige topchefer til siden begyndelsen af 1980'erne, men andelen af kvinder på topposter som departementschef, direktør o.l. når i 1992 kun op på 7 pct. i staten, 6 pct. i kommunerne og 5 pct. inden for det private (se figur 10.1).

Figur 10.1

Andel kvindelige ledere 1983-1992

Kilde: se tabel 10.1, 10.3 og 10.4

Flere kvinder bliver chefer i staten

I gruppen af ledere i staten, der fx omfatter afdelingschefer, kontorchefer, ambassadører, toldinspektører, har der siden 1983 været en stigning i andel kvinder fra 9 pct. til 21 pct. (se tabel 10.1). I tabel 10.2 kan man se, hvor stor en andel kvinder og mænd blandt statsansatte akademikere, der er blevet chefer i forskellige aldersklasser.

Færrest kvindelige chefer i det private

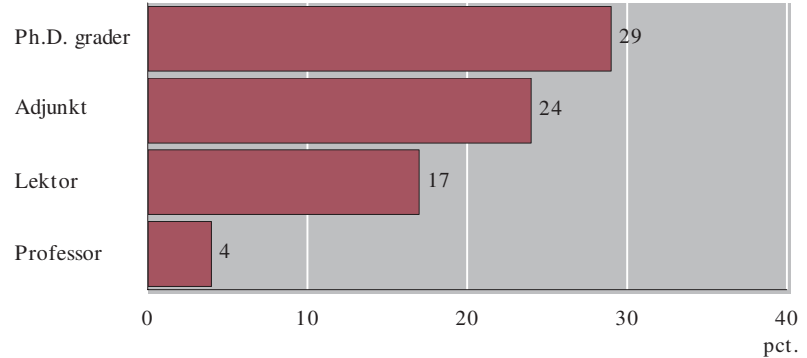
Selv om der ikke findes en statistik for ledere på det private arbejdsmarked, kan man med forsigtighed sammenligne stillingskategorier. Opgørelser i tabel 10.1, 10.3 og 10.4 tyder på, at stigningen i andelen af kvindelige ledere siden 1983 ikke har været så stor inden for kommunerne og det private som inden for staten. I kommunerne stiger andelen af kvindelige ledere fra 12 pct. i 1983 til 17 pct. i 1992, i det private fra 6 pct. i 1983 til 14 pct. i 1993 og i staten fra 9 pct. til 21 pct.

De største private virksomheder har næsten ingen kvinder i direktionen

Kun 1 pct. af direktionsmedlemmerne i de største private virksomheder er kvinder i 1993, og i bestyrelserne udgør kvinderne kun 10 pct. (se tabel 10.6). 46 af de 95 største virksomheder har slet ingen kvinder i bestyrelserne, 24 har 1 kvinde mens 2 har 4 kvinder. De 2 bestyrelser med 4 kvinder har mere end 20 medlemmer (se tabel 10.5).

Figur 10.2

Andel kvinder i videnskabelige stillinger, 1. januar 1992

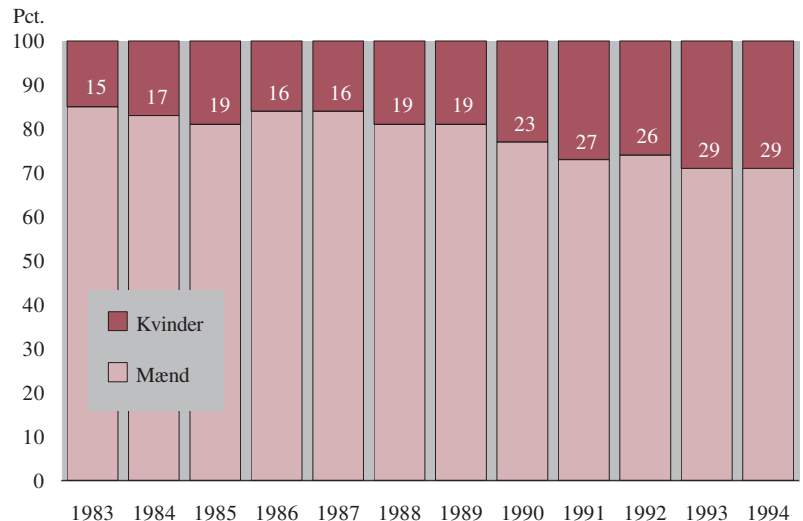
Anm. Opgørelsen af P.HD grader er baseret på tildelte grader i 1993
Kilde: Se tabel 10.7 og figur 10.3

4 pct. af professorerne er kvinder

Ved de højere uddannelsesinstitutioner finder man færrest kvinder i de faste videnskabelige stillinger, idet 4 pct. af professorerne og 17 pct. af lektorerne er kvinder mod 24 pct. af adjunkterne og 29 pct. af Ph.D-graderne (se figur 10.2). Andelen af kvinder, der har fået tildelt Ph.D-graden, er fordoblet siden 1983 (se figur 10.3). Der findes flest kvinder i videnskabelige stillinger inden for humaniora og medicin og færrest inden for naturvidenskab og teknik (se tabel 10.7).

Figur 10.3

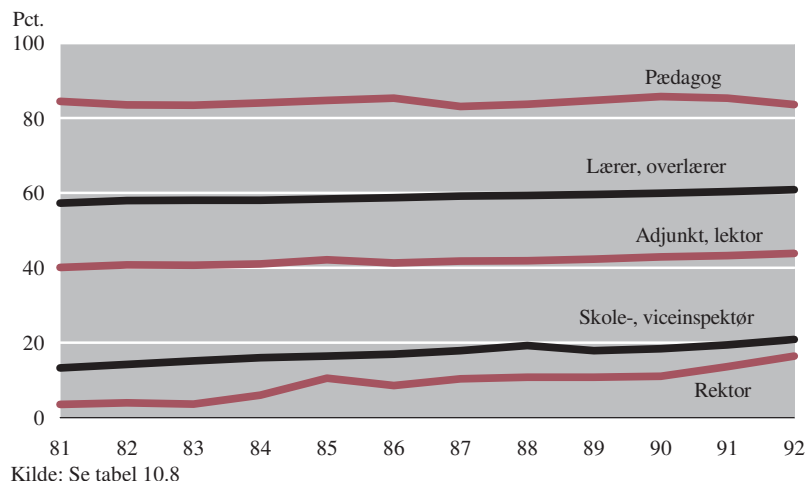
Andel kvinder og mænd, der har fået tildelt Ph.D.-graden

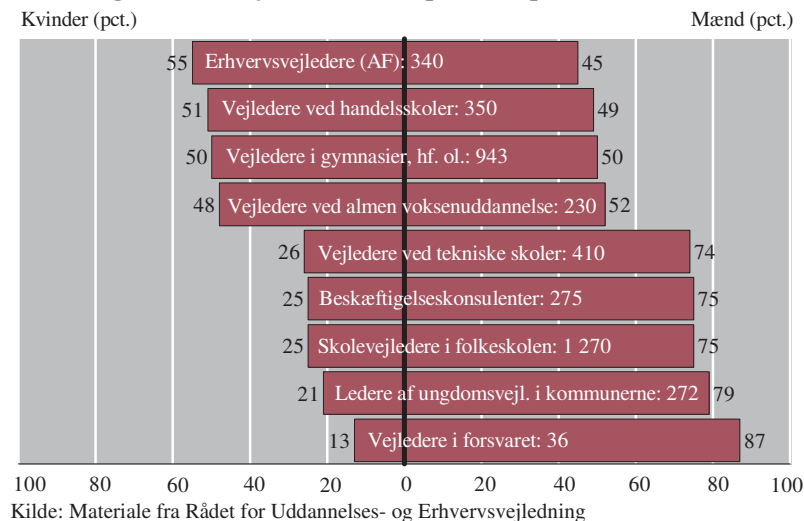
Anm. I 1983 var der 158, i 1990 301, i 1993 587, der fik tildelt Ph.D.-graden
Kilde: Forskerakademiet

61 pct. kvindelige lærere i folkeskolen

Kvindelige ansatte er i overtal i folkeskolen og i daginstitutioner. 84 pct. af de kommunalt ansatte pædagoger i 1992 er kvinder, mens det gjaldt for 61 pct. af lærerne i folkeskolen og 44 pct. af lektorer og adjunkter, der hovedsageligt er ansat på gymnasier (se figur 10.4 og tabel 10.8). Siden 1981 har kvinderne kun forøget deres andel en smule i disse stillinger.

Figur 10.4**Andel kvinder ansat i skole og daginstitutioner****21 pct. kvindelige skoleinspektører**

I de seneste ti år er andelen af kvindelige skole-, viceinspektører og rektorer steget en del (se figur 10.4). I 1992 er det dog stadig kun 21 pct. af skoleinspektørerne, der er kvinder og 16 pct. af rektorerne (se tabel 10.8). I kommunale institutioner, der hovedsagelig omfatter daginstitutioner, er 68 pct. af lederne kvinder i 1992 mod 65 pct. i 1981 (se tabel 10.3).

Figur 10.5**Studie- og erhvervsvejledere fordelt på køn, april 1994**

**25 pct. af skole-
vejledere i folke-
skolen er kvinder**

Blandt studie- og erhvervsvejledere i uddannelsessystemet finder man en ligelig fordeling af kvinder og mænd på gymnasierne og handelsskolerne, mens der fx. kun er 25 pct. af vejledere i folkeskolen, der er kvinder og 26 pct. på de tekniske skoler (se figur 10.5).

Tabel 10.1

Ledere i staten 1983 og 1992

	1983			1992		
	Kvinder	Mænd	I alt	Kvinder	Mænd	I alt
	pct.		antal	pct.		antal
Ledere, inkl.						
lønramme 38 ¹	9	91	1 635	21	79	2 272
Topledere ²	3	97	338	7	93	360

¹ Afdelingschef, ambassadør, forstander (og viceforstander), kontorchef, maskinchef, rektor, skovrider, toldinspektør (og vicetoldinspektør).

² Departementschef, direktør.

Kilde: Statistiske Efterretninger, *Arbejdsmarked 1985:16, 1994:9*

Tabel 10.2

Andel af statsansatte akademikere, der er chefer, opdelt på alder

	1985		1992	
	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd
	antal			
I alt, antal	269	3 116	508	3 447
	pct.			
I alt	5	15	6	17
Under 34 år	0	1	0	1
35-39 år	2	5	4	5
40-44 år	5	12	9	14
45-49 år	8	18	12	24
50-54 år	8	27	15	27
55-59 år	12	37	12	33
60 år og dero.	22	44	15	36

Anm. Chefer er defineret som ansatte i lønramme 36 og derover

Kilde: *Statistisk Årbog*, diverse årgange

Tabel 10.3

Ledere i kommunerne 1983 og 1992

	1983			1992		
	Kvin- der	Mænd	I alt	Kvin- der	Mænd	I alt
	— pct. —	— antal —		— pct. —	— antal —	
Ledere af institution o.l. ¹	65	35	4 818	68	32	4 613
Ledere, chefer o.l. ²	12	88	3 220	17	83	5 298
Topledere ³	1	99	265	6	94	582

¹ Omfatter tillige Forstander (og viceforstander).

² Administrativ chef, brandinspektør, havnemester (og havnefoged), klinikchef, kontorchef (og vicekontorchef), overlæge, overtandlæge, ungdomsskoleleder.

³ Sygehusadministrator, skoledirektør, kommunal-, social- og skattedirektør.

Kilde: Statistiske Efterretninger, *Arbejdsmarked 1985:16, 1994:9*

Tabel 10.4

Ledere på det private arbejdsmarked

	1983			1992		
	Kvinder	Mænd	I alt	Kvinder	Mænd	I alt
	— pct. —	— antal —		— pct. —	— antal —	
Ledere o.l. ¹	6	94	16 537	14	86	31 027
Topledere ²	3	97	4 967	5	95	7 788

¹ Gruppen af ledere o.l. er defineret som stillingskategorier, som indeholder ordet "chef".

² Gruppen af topledere er defineret som stillingskategorier, som indeholder ordet "direktør".

Kilde: *Løn- og indkomststatistik, 1993 og 1992*

Tabel 10.5

De største aktieselskaber fordelt efter antal bestyrelsesmedlemmer og antal kvinder i bestyrelsen, 1993

Kvinder i bestyrelserne	Bestyrelsesmedlemmer					Virksomheder
	1-5	6-10	11-15	16-20	20 og derover	
	— antal —					
0	16	27	2	1	-	46
1	1	16	4	3	-	24
2	-	9	5	-	-	14
3	-	3	6	-	-	9
4	-	-	-	-	2	2
Virksomheder	17	55	17	4	2	95

Anm. Tabel 10.5 og 10.6 bygger på en undersøgelse af de 100 største aktieselskaber. Der foreligger kun oplysninger om kønsfordelingen i bestyrelserne for 95 af aktieselskaberne.

Kilde: Materiale i Danmarks Statistik

Tabel 10.6

Kvinder og mænd i direktioner og bestyrelser i de 100 største aktieselskaber, 1993

	Kvinder	Mænd	Uoplyst	I alt	I alt
	pct.			antal	
Direktionsmedlemmer	1	98	1	100	255
Bestyrelsesmedlemmer	10	86	4	100	845

Kilde: Materiale i Danmarks Statistik

Tabel 10.7

Ansatte lektorer og tildelte Ph.D.-grader ved de højere uddannelsesinstitutioner fordelt på hovedområde

Hovedområde	Lektorer pr. 1/1 1992			Ph.D.-grader 1993-94		
	Kvinder	Mænd	I alt	Kvinder	Mænd	I alt
	pct.			pct.		
	antal			antal		
I alt	17	83	3 156	29	71	1 227
Humaniora	31	69	846	47	53	117
Samfund	13	87	472	28	72	108
Mat.-fysik	11	89	736	25	75	316
Jordbrug, vet.	17	83	187	37	63	104
Medicin	22	78	349	45	55	222
Teknisk	5	95	566	16	84	360

Kilde: Forskningspersonale og forskerrekuttering, Forskningspolitisk råd, Undervisningsministeriet, 1993. Ph.D.-grader er opgjort af Forskerakademiet.

Tabel 10.8

Kvinder og mænd ansat i skoler og daginstitutioner

	1981			1992		
	Kvin- der	Mænd	I alt	Kvin- der	Mænd	I alt
	pct.			pct.		
	antal			antal		
Gymnasier						
Rektor	3	97	86	16	84	128
Adjunkt, lektor	40	60	4 094	44	56	9 283
Folkeskoler						
Skole-, viceinspektør	13	87	4 813	21	79	4 174
Lærer, overlærer	57	43	44 304	61	39	42 398
Daginstitutioner o.l.						
Pædagog	84	16	15 959	84	16	25 369

Kilde: Statistiske Efterretninger, Arbejdsmarked

Litteraturhenvisning til international statistik om kvinder og mænd

Kvinnor och män i Norden Fakta om jämställdheten 1988 *Nordisk Ministerråd 1988*

The World's Women Trends and Statistics 1970-1990 *UN 1991*

Statistical Record of Women Worldwide Compiled and Edited by Linda Schmittroth *Gale Research Inc., Detroit 1991*

Women in the European Community *Office for Official Publications of the European Communities 1992*

Kvinder i Økonomien *Økonomiministeriet 1994*

Women and Men in the Nordic Countries Facts and figures 1994 *Nordisk Ministerråd 1994*

Human Development Report 1995 *UNPD 1995*

The World's Women 1995 Trends and Statistics *UN 1995*

Stikord	Side
Alder for befolkningen.....	6, 7
Alder for fødende.....	8, 9, 11
Almen gymnasial uddannelse	30, 31
Amtskommunale valg	59, 60, 61, 62
Arbejdsbetingede lidelser.....	48, 49
Arbejdsløshed	46, 47
Arbejds miljø	49
Arbejdsstilling.....	36, 40, 41, 42
Arbejdsstyrke	36, 37
Arbejdsulykker.....	48
Barnløse	9, 10, 11
Bestyrelsesmedlemmer	65, 68
Betalt arbejde	25, 26
Borgmestre.....	59, 61
Brancher.....	42, 43, 44
Børnepasning	23
Børnepasningsorlov	50
Børns familieforhold.....	21, 22
Chefer	64, 65, 67, 68, 69
Daginstitutionbestyrelser.....	60, 63
Deltidsfrekvenser	38, 39, 40, 42
Direktionsmedlemmer.....	65, 69
Domfældelser	24
Dødelighed.....	12, 13, 14
Dødsårsager	14
Erhvervsfaglig uddannelse.....	29, 30, 31, 32
Erhvervsfrekvenser	37, 38
Erhvervsgymnasial uddannelse.....	29, 30, 31
Erhvervsvejledere	66, 67
Etableringsydelse	50
Europaparlamentsvalg.....	59, 60, 61
Familieindkomst	51, 52
Familier med børn.....	19, 20, 21, 51
Familiesituation	18, 19, 20
Fertilitet.....	8
Folketingsvalg.....	59, 60
Fritid	25, 26, 27, 28
Fødsler	7, 8, 10, 11
Førstegangsviede.....	19
Grundskole uddannelse.....	29, 30
Hospitalsbenyttelse	14, 15, 16
Husarbejde	26, 27
Igangsætningsydelse	50
Ikke-hjemmeboende unge.....	18
Kommunale valg.....	59, 60, 61, 62
Kriminalitet.....	24

Kulturaktiviteter	27, 28
Ledere	67, 68
Lektorer.....	68
Lærere	66, 68
Læsevaner	28
Løn for funktionærer.....	55, 56
Løn for ikke-faglærte arbejdere	54, 55, 56
Løn i stat og kommune	57
Lønmodtagerorganisationer	45, 46
Menighedsrådsvalg	59, 63
Middellevetid	12
Ministre.....	59, 61
Offentligt ansatte.....	44, 45
Orlov	50
Overførselsindkomst	51, 53, 54
Pension.....	51, 53, 58
Personindkomst.....	51, 52
Ph.D.-grader.....	65, 69
Primære behov	25
Primærindkomst.....	51, 53
Professorer	65
Pædagoger.....	69
Rektorer	69
Rådmænd	61
Sabbatorlov	50
Skolebestyrelser	63
Skoleinspektører	66
Studievejledere.....	66
Sygehusbenyttelse.....	14, 15, 16
Transport.....	25
Ubetalt arbejde	25, 26
Uddannelsesorlov.....	50
Videregående uddannelse	29, 30, 31, 32, 33
Voksenuddannelse	35